

Τα Κοινά Αγαθά και οι Αγώνες Υπεράσπισής τους

Νίκη Δημητριάδη*

Δεν είναι λίγα τα παραδείγματα στην Ελλάδα, όπου κράτος και κεφάλαιο προχωρούν στην καταστροφή και ιδιοποίηση των κοινών αγαθών, θυσιάζοντας το φυσικό περιβάλλον και τη ζωή των κοινοτήτων, με μοναδικό σκοπό την κερδοσκοπία των λίγων. Η λίστα είναι μεγάλη, είτε πρόκειται για την κατασκευή καταστροφικών έργων, την εξόρυξη μεταλλευμάτων και λιγνίτη, την αποψίλωση δασών ή την εμπορευματοποίηση και το ξεπούλημα των φυσικών κοινών.

Τα μεταλλεία χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική, ένα απ' τα πιο γνωστά παραδείγματα, προκαλούν την υποβάθμιση και μόλυνση του νερού, του αέρα και του εδάφους της περιοχής, την καταστροφή της τοπικής οικονομίας και της υγείας των κατοίκων, και τελικά θέτουν σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη των τοπικών κοινοτήτων.

Το φαραωνικό φράγμα του Αχελώου στη Μεσοχώρα, θα καταποντίσει μεγάλο τμήμα του οικισμού της Μεσοχώρας, και θα προκαλέσει ανυπολόγιστες συνέπειες στο τοπικό οικοσύστημα αλλά και στις κοινότητες που εξαρτώνται απ' αυτό. (Να υπενθυμίσουμε εδώ ότι η περιβαλλοντική αδειοδότηση του ΥΗΕ υπογράφηκε από την Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ πολύ πρόσφατα, μόλις στις 2 Αυγούστου). Η ιδιωτικοποίηση των δικτύων ύδρευσης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, σε συνδυασμό με τη λεηλασία από τις εταιρίες εμφιάλωσης, της κατασκευής μεγάλων φραγμάτων σε πολλά ποτάμια, της υπεράντλησης για τις ανάγκες της μονοκαλλιέργειας και της μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα από τη βαριά βιομηχανία και τα φυτοφάρμακα οδηγούν αναπόδραστα στη μετατροπή του νερού από **κοινό αγαθό σε εμπόρευμα**. Φυσικά, αυτή η εικόνα δεν αποτελεί ιδιαιτερότητα της Ελλάδας, αλλά τον κανόνα σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου κυριαρχεί η λογική της απεριόριστης ανάπτυξης και πρόδου.

Λατινική Αμερική

Ένα παράδειγμα που θέλω να αναφέρω, λόγω κάποιας ομοιότητας με την ελληνική περίπτωση (παρ' όλες τις πολλές διαφορές), είναι εκείνο της Λατινικής Αμερικής. Η ιδιαιτερότητα του είναι ότι τα τελευταία 10-15 χρόνια, το μοντέλο εξορυκτισμού, μονοκαλλιέργειας και εξαγωγής πρώτων υλών επιβάλλεται σε μεγάλο βαθμό από τις αυτοαποκαλούμενες «προοδευτικές κυβερνήσεις». Είτε πρόκειται για **επιφανειακές εξορύξεις**, για άντληση **πετρελαίου και υδρογονανθράκων** για **βιομηχανίες αγροτικών προϊόντων** (πχ. μονοκαλλιέργεια σόγιας), για να μην αναφέρουμε την εντατική **αποψίλωση του Αμαζονίου**, οι συνέπειες είναι καταστροφικές: υποβάθμιση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, υπονόμευση της ζωής των τοπικών κοινοτήτων (συνήθως ιθαγενικών κοινοτήτων), εκτεταμένος κοινωνικός αποκλεισμός και όξυνση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας, περιθωριοποίηση και εκτοπισμός όλο και μεγαλύτερων ομάδων του πληθυσμού.

Σωστά αυτό το αναπτυξιακό μοντέλο ονομάστηκε από πολλούς «συσσώρευση μέσω λεηλασίας» ή πόλεμος εναντίον των λαών.

Για να μπορέσουν οι αριστερές κυβερνήσεις να επιβάλλουν αυτή την πολιτική, έπρεπε να καταφύγουν σε αντισταθμιστικά κοινωνικά προγράμματα, προσπαθώντας να εξουδετερώσουν ή να μειώσουν τις αναπόφευκτες κοινωνικές συγκρούσεις και αντιδράσεις. Ήταν μία προσπάθεια του κράτους να μετριάσει την φτώχεια, που αναπόφευκτα δημιουργεί ο κύκλος του εξορυκτισμού.

Οι προοδευτικές κυβερνήσεις κατάφεραν να χρηματοδοτήσουν τα κοινωνικά αυτά προγράμματα, τα κρατικά επιδόματα και τις παροχές χάρη στην πρωτοφανή παγκόσμια ζήτηση σε πρώτες ύλες (πετρέλαιο, σόγια, μεταλλεύματα, κλπ.) και στις εκπληκτικά υψηλές τιμές τους που επικρατούσαν στην παγκόσμια αγορά. Όμως, δεν προχώρησαν σε δομικές αλλαγές του συστήματος ούτε άγγιξαν τα προνόμια του πλουσιότερου 10%. Βλέπουμε, λοιπόν, τις ίδιες αυτές κυβερνήσεις που στήριξαν τις εκλογικές τους νίκες στη δυναμική των κοινωνικών κινημάτων ενάντια στη νεοφιλελεύθερη

λαίλαπα και την βορειοαμερικάνικη εξάρτηση, να προχωρούν στην διαιώνιση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου, μεταμφιεσμένου από μία επαναστατική-αντιιμπεριαλιστική ρητορική και συνοδευόμενου από μία επιφανειακά κοινωνική πολιτική.

Τώρα που οι τιμές των πρώτων υλών φαίνεται να πέφτουν, βλέπουμε την κρίση να οξύνεται, και το δομικό αδιέξοδο του συστήματος να αποκαλύπτεται.

Οι προοδευτικές κυβερνήσεις, δεν κατάφεραν (ή δεν θέλησαν) να απεμπλακούν από την εξορυκτική και εξαγωγική εξάρτηση, ούτε να αμφισβητήσουν το αναπτυξιακό φαντασιακό του καπιταλισμού.

Παρ' όλες τις διαφορές, δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε τις ομοιότητες με την ελληνική πραγματικότητα τα τελευταία δύο χρόνια, όπου η «αριστερή» κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, από τις Σκουριές ως τον Αχελώο και από τις ιδιωτικοποιήσεις του νερού ως το ξεπούλημα της ενέργειας συνεχίζει την ίδια πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων, καταστρέφοντας τα κοινά στον βωμό του κέρδους των εταιριών.

Αποανάπτυξη

Το πρόβλημα είναι πολύ πιο βαθύ και δεν έχει να κάνει με το ποιος διαχειρίζεται την εξουσία, ποιας ιδεολογικής παράταξης ή ποιου χρώματος είναι. Το ζήτημα είναι ότι δεν έχει αμφισβητηθεί η κυρίαρχη ιδεολογία της απεριόριστης ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης. Η λογική της όλο και μεγαλύτερης παραγωγής και κατανάλωσης παρουσιάζεται από τον κυρίαρχο λόγο σαν μονόδρομος.

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι τα παραμύθια της «πράσινης» ανάπτυξης ή ενός βιώσιμου, πιο ανθρώπινου καπιταλισμού, δεν δίνουν καμιά πραγματική εναλλακτική. Αν δεν αλλάξουμε πολύ γρήγορα κατεύθυνση, προς μία πολιτική της *αποανάπτυξης*, το μέλλον για όλον τον πλανήτη, και του ανθρώπου συμπεριλαμβανομένου, είναι δυσοίωνο.

Δεν αρκεί να τεθεί το ερώτημα, «σε ποιον ανήκουν τα μέσα παραγωγής». Πρέπει να θέσουμε τα ερωτήματα του τί παράγουμε, πώς το παράγουμε, πόσο και για ποιον, ποιες σχέσεις θέλουμε να αναπτύξουμε κατά τη διαδικασία αυτή; Είναι απαραίτητος ένας επαναπροσδιορισμός των αναγκών, προς μία κατεύθυνση της λιτής, αυτάρκους ζωής, άξιας να τη ζεις. Λιτή και αυτάρκης ζωή δεν σημαίνει φυσικά να γυρίσουμε πίσω στον πρωτογονισμό. Πρέπει να δώσουμε έμφαση στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, όπως θα τις ορίζει η ίδια η κοινωνία, σε ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον και συναίσθηση των ορίων που τίθενται, και όχι επιδιώκοντας την κυριαρχηση πάνω σ' αυτό.

Για να το πούμε αλλιώς, το ζήτημα δεν είναι να «μεγαλώσουμε την πίτα» αλλά να γίνει δίκαιη ανακατανομή της.

Το επιχείρημα ότι η ανάπτυξη θα είναι η μόνη σωτηρία που θα μας βγάλει από τη λιτότητα και θα αντιμετωπίσει το πρόβλημα του υπερπληθυσμού και της παγκόσμιας φτώχειας, μπάζει από παντού. Η αποανάπτυξη είναι στην πραγματικότητα αντιμετρικά αντίθετη από την επιβεβλημένη λιτότητα, όπως την βιώνουμε τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα. Τα μέτρα λιτότητας που μας επιβάλλονται, στοχεύουν στις περικοπές από τις κοινωνικές ανάγκες, με στόχο τη μεγέθυνση της ανάπτυξης, ενώ η αποανάπτυξη αποτελεί μια συνειδητή επιλογή, με προτεραιότητα στις κοινωνικές ανάγκες, σε ισορροπία με το φυσικό περιβάλλον, με συνειδητό αυτοπεριορισμό και συναίσθηση της θνητότητάς μας.

Όσο για την παγκόσμια φτώχεια, που δήθεν μόνο η μεγέθυνση της ανάπτυξης θα μπορέσει να ανατρέψει, πρόκειται για καταφανές ψέμα. Από το 1980, η παγκόσμια οικονομία έχει μεγαλώσει κατά 380%, αλλά ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στα όρια της φτώχειας (με λιγότερα από 5 δολάρια την ημέρα) έχουν αυξηθεί κατά 1,1 δισεκατομμύριο.

Τελικά, η αλλαγή για την οποία μιλάμε και προτάσσουμε δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά βαθιά πολιτική και πολιτισμική. Το ζήτημα είναι να σταματήσει η οικονομική σφαίρα να κυριαρχεί

πάνω στις υπόλοιπες σφαίρες και δραστηριότητες της ζωής, όπως συμβαίνει σήμερα. Ας θυμηθούμε ότι ο καπιταλισμός αποτελεί μόνο το πολύ πρόσφατο σύστημα οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών στον πλανήτη, και η ιστορία έχει αποδείξει ότι μπορούν να υπάρξουν πολλοί άλλοι τρόποι οργάνωσης που δεν τοποθετούν τα οικονομικά κίνητρα και τον ανταγωνισμό στο επίκεντρο της ζωής των ανθρώπων.

Την αλλαγή για την οποία μιλάμε, φυσικά, δεν μπορούμε να την περιμένουμε από εκλεγμένους αντιπροσώπους, οικονομικούς ολιγάρχες ή άλλες ιεραρχικές δομές. Η ίδια η κοινωνία πρέπει να βγει στο προσκήνιο και να προχωρήσει άμεσα στην υλοποίησή τους, με ενεργή συμμετοχή όλων, μέσω αμεσοδημοκρατικών θεσμών, αδιαμεσολάβητα και από τα κάτω.

Αγώνες Υπεράσπισης – Καταστολή

Η πραγματικότητα διαφαίνεται δυσοίωνη. Το ενθαρρυντικό όμως είναι ότι οι προσπάθειες κράτους και κεφαλαίου που επιβάλλουν τέτοια καταστροφικά έργα και ληλατούν τη φύση και τις ζωές των ανθρώπων, έχουν να αντιμετωπίσουν την αντίδραση των από τα κάτω. Από τη Χαλκιδική ως το Στάντινγκ Ροκ, και από τη Μεσοχώρα ως τα εξορυκτικά έργα της Λατινικής Αμερικής, εμφανίζονται κινήματα αντίστασης και αγώνα που στέκονται ανάχωμα ενάντια στα σχέδια εταιρειών και πολυεθνικών. Και πάντα αυτά τα κινήματα δέχονται άγρια καταστολή απ' την αστυνομία και τον κρατικό μηχανισμό με τις κυβερνήσεις να υπερασπίζονται πιστά τα επιχειρηματικά συμφέροντα. Αντιμετωπίζουν ξύλο, δακρυγόνα, στημένες δίκες, φυλακίσεις, αποσιώπηση ή συκοφάντηση από τα ΜΜΕ, και πολλές φορές ακόμα και νεκρούς.

Το ξέρουμε καλά, και από τον αγώνα ενάντια στην εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική, όπου εκτός από την εξορυκτική, στήθηκε και μία ολόκληρη βιομηχανία διώξεων ενάντια σε κατοίκους και αλληλέγγυους.

Στις 20 και 21 Σεπτέμβρη θα λάβουν χώρα στα δικαστήρια της

Θεσσαλονίκης, οι δίκες για τις υποθέσεις του Δημαρχείου Ιερισού και του Λάκκου Καρατζά αντίστοιχα. Υπάρχει κάλεσμα αλληλεγγύης και θα πρέπει να είμαστε όλοι εκεί.

Μπορεί κάποιες φορές να φαίνεται ότι δεν υπάρχουν περιθώρια αντίστασης ενάντια στην παντοδυναμία του συστήματος. Αλλά εμείς ξέρουμε όσο κι αν προσπαθούν να μας πείσουν για το αντίθετο ότι υπάρχει εναλλακτική στον σημερινό τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας. Δεν υπάρχουν βεβαιότητες και εγγυήσεις για το μέλλον, αλλά εξαρτάται από μας, απ' το σύνολο δηλαδή της κοινωνίας, το αν θα ζήσουμε την απόλυτη βαρβαρότητα και τον κανιβαλισμό ή αν θα αρχίσουμε να διανύουμε τα μονοπάτια της χειραφέτησης.

Σίγουρα ο μόνος τρόπος να ανακόψουμε την καταστροφική πορεία της εξουσίας κράτους και πολυεθνικών είναι μέσω αυτόνομων, αδιαμεσολάβητων αγώνων. Και πρέπει να το κάνουμε πριν να είναι πολύ αργά. Πάντως, ένα πράγμα που όλοι πλέον γνωρίζουμε, είναι ότι η ελπίδα που έρχεται «από τα πάνω» είναι κενή ή ακόμα χειρότερα εργαλείο χειραγώγησης και ενσωμάτωσης. Ας παλέψουμε από τα κάτω, αμεσοδημοκρατικά, μακριά από τη λογική της ανάθεσης, για έναν κόσμο αλληλεγγύης, ισότητας, ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Ας αγωνιστούμε για τη ζωή και ενάντια στον θάνατο.

*Εισήγηση στο Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας 2017

Ο Μακρόν και η Δημοκρατία. Ποια Δημοκρατία;

Γιώργος Γιαννιώτης

Η ομιλία του Εμανουέλ Μακρόν στον λόφο της Πνύκας προκάλεσε μεγάλες εντυπώσεις και έντονο θαυμασμό σε μεγάλη μερίδα της κοινωνίας. Η επιλογή του να ξεκινήσει την ομιλία του στα ελληνικά έθεσε σε λειτουργία το «εθνικό αίσθημα» πολλών ανθρώπων, οι οποίοι γοητεύτηκαν από την εικόνα ενός Γάλλου πολιτικού που μιλά στη γλώσσα των ακροατών του με αναφορές, μάλιστα, στην αρχαία δημοκρατία και τον *Επιτάφιο* του Περικλή.

Εκστασιασμένο το ακροατήριο, αλλά και όσοι παρακολουθούσαν από τους τηλεοπτικούς δέκτες, άκουγαν τον Μακρόν να μιλά για δημοκρατία, για τις δημοκρατικές αξίες που γεννήθηκαν στην Ελλάδα πριν από 2.500 χρόνια, για την ανάγκη να υπάρξει περισσότερη και πιο δημοκρατική Ευρώπη. Ωστόσο, τα πομπώδη λόγια, οι βαρύγδουπες δηλώσεις και οι ιστορικές αναφορές στο δημοκρατικό πολίτευμα των αρχαίων Αθηναίων σε συνδυασμό με την παρουσία στον χώρο της Πνύκας αναπόφευκτα γεννούν κάποιες εύλογες σκέψεις ουσίας, αν πράγματι επιθυμούμε να εισέλθουμε στο βάθος των σημασιών και των συμβολισμών και όχι απλά να γίνουμε μέτοχοι μιας ανούσιας συναισθηματικής ικανοποίησης.

Αρχικά, ποια σχέση μπορεί να έχει η παρουσία του Μακρόν στην Πνύκα με τη σημασία που φέρει αυτή η συγκεκριμένη τοποθεσία; Τι είναι ή καλύτερα τι ήταν η Πνύκα κατά την κλασική εποχή και στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος της αρχαίας Αθήνας;

Η Πνύκα, ένας χώρος όπου μπορούσαν να χωρέσουν καθιστοί μέχρι και 6.000 πολίτες, αποτελούσε τον τόπο όπου συνερχόταν συνήθως η Εκκλησία του Δήμου, δηλαδή η λαϊκή συνέλευση των ελεύθερων ενηλίκων αρρένων Αθηναίων πολιτών. Στην Εκκλησία, λοιπόν, ο Δήμος ασκούσε άμεσα την κυρίαρχη εξουσία του και έβρισκε την πρακτική εφαρμογή της η άμεση δημοκρατία των Αθηναίων. Ήταν ένας δημόσιος πολιτικός χώρος όπου κάθε πολίτης λογιζόταν ως ελεύθερος και ίσος σε σχέση με τους υπολοίπους και είχε το δικαίωμα συμμετοχής στη συλλογική διαβούλευση σχετικά με τα ζητήματα που απασχολούσαν την κοινότητα.

Οι Αθηναίοι συζητούσαν ελεύθερα, εξέφραζαν τη γνώμη τους χωρίς εμπόδια ή εξαναγκασμό, ασκούσαν κριτική και ανέπτυσαν έντονη

πολλές φορές πολεμική μεταξύ τους. Επρόκειτο, δηλαδή, για το ουσιαστικό περιεχόμενο μιας δημοκρατικής συζήτησης, με βασικά χαρακτηριστικά την *παρρησία* (το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου) και την *ισηγορία* (την ισότητα στο δικαίωμα του λόγου).

Η διαβούλευση ολοκληρωνόταν με τη λήψη των αποφάσεων από τους ίδιους τους συμμετέχοντες στην Εκκλησία κι εκείνο το περίφημο «*έδοξε τη βουλή και τω δήμω*». Για παράδειγμα, οι αποφάσεις μπορεί να αφορούσαν τη δημιουργία ενός νόμου, την κήρυξη ενός πολέμου, τη σύναψη μιας συνθήκης, την εκλογή ενός στρατηγού ή την κλήρωση ενός αξιωματούχου. Οι τελευταίοι μάλιστα ήταν άμεσα ανακλητοί και λογοδοτούσαν στον λαό για τα πεπραγμένα τους μετά το πέρας της θητείας τους. Η κλήρωση [1] συνιστούσε το κατεξοχήν δημοκρατικό χαρακτηριστικό, καθώς διασφάλιζε σε όλους τους πολίτες ίσες ευκαιρίες ανάληψης κάποιου αξιώματος και παράλληλα απέτρεπε τη συγκέντρωση εξουσίας σε ένα μόνο πρόσωπο.

Ποιο ουσιαστικό νόημα, λοιπόν, μπορεί να είχε η παρουσία του Μακρόν στην Πνύκα και ποια σχέση με τη διαδικασία που λάμβανε χώρα εκεί κατά την κλασική εποχή;

Κανένα απολύτως νόημα, ειδικά αν σκεφτούμε ότι ο Μακρόν παρουσιάστηκε ως ένας καθ' έδρας ομιλητής, ο οποίος εξέθεσε στο απαθές ακροατήριό του τις γενικόλογες και συγκεχυμένες απόψεις του περί δημοκρατίας. Πολύ περισσότερο, όταν ο ρόλος της Πνύκας ως δημόσιου χώρου διαβούλευσης ήταν άκυρος εκ των πραγμάτων, καθώς δεν ήταν δυνατόν να γίνει παρέμβαση από κάποιον παρευρισκόμενο και κανείς δεν μπορούσε να αντιπαρατεθεί μαζί του ή να ασκήσει κριτική στα λεγόμενά του. Όσο κι αν επιθυμούσε να δημιουργήσει μια αίσθηση δημοκρατικότητας και να ανασυστήσει μια εικόνα συλλογικής παρουσίας εκμεταλλευόμενος τη συμβολική αξία του χώρου, δεν έκανε τίποτε άλλο από το να παρουσιάσει ένα κακέκτυπο.

Το τελευταίο μάς οδηγεί στον ρόλο του ακροατηρίου. Άραγε, ο Μακρόν απευθυνόταν σε πολίτες; Και τι σημαίνει το να είσαι

πολίτης; Ο Αριστοτέλης όριζε τον πολίτη ως αυτόν που μετέχει στις δικαστικές λειτουργίες και τα αξιώματα [2]. Επίσης, τόνιζε ότι γνώρισμα του πραγματικού πολίτη είναι η συμμετοχή στη διακυβέρνηση της πόλης. Το αντιπαραθετικό σχήμα *άρχειν/άρχεσθαι* εκφράζει ακριβώς την ιδέα ότι ο πολίτης είναι δυνατόν να κυβερνά και να κυβερνάται παράλληλα. Τα παραπάνω στοιχεία σημαίνουν την ενεργή συμμετοχή του πολίτη στην άσκηση της εξουσίας και αντιπαρατίθενται στην θέση των σημερινών «πολιτών», οι οποίοι ενσαρκώνουν τον ρόλο του ψηφοφόρου των κοινοβουλευτικών τους αντιπροσώπων και του παθητικού αποδέκτη των εντολών και των αποφάσεων της εκάστοτε κυβέρνησης.

Η αναφορά του Μακρόν στον *Επιτάφιο* του Περικλή ήταν μονάχα μια προσπάθεια εντυπωσιασμού του ακροατηρίου. Όταν ο Περικλής εκφωνούσε τον λόγο του για τους πρώτους νεκρούς του Πελοποννησιακού πολέμου, απευθυνόταν σε συμπολίτες του τους οποίους θεωρούσε ελεύθερους και ίσους με τον ίδιο. Μεταξύ του Περικλή και των υπολοίπων πολιτών δεν υπήρχε ιεραρχική διάκριση, με την έννοια ότι ο Περικλής ήταν ανώτερος ή είχε μεγαλύτερη εξουσία.

Η φράση του Περικλή «ως ελεύθεροι άνθρωποι συμπεριφερόμαστε στη δημόσια ζωή» [3] σηματοδοτεί την από κοινού απόλαυση της ελευθερίας και της ισότητας στα δημόσια πράγματα της πόλεως, ενώ παράλληλα η φράση του «και οι ίδιοι εμείς πάλι παίρνουμε πολιτικές αποφάσεις» [4] εκφράζει με ενάργεια την πρακτική της συλλογικής λήψης των πολιτικών αποφάσεων. Φυσικά, δεν επρόκειτο για κενές διακηρύξεις, αλλά για την εφαρμοσμένη πρακτική της διακυβέρνησης των Αθηναίων.

Αντίθετα, ο Μακρόν εμφανίστηκε ιεραρχικά ανώτερος και παρουσιάστηκε ως ένας ειδικός επί των πολιτικών ζητημάτων, που θα μεταμορφώσει την Ευρώπη. Οι διακηρύξεις του για ισότητα και δικαιοσύνη αποτελούν κενό γράμμα. Οι οποιεσδήποτε αποφάσεις για το μέλλον της Ευρώπης θα παρθούν από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις πίσω από τις κλειστές κι απρόσιτες για την κοινωνία πόρτες. Θα παρθούν από την γραφειοκρατία των Βρυξελλών, ερήμην της κοινωνίας, χωρίς καμία δημόσια

διαβούλευση και χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των μελών της κοινωνίας. Άραγε, τι σχέση έχει η δημοκρατία των Αθηναίων με τη σημερινή «δημοκρατία» του Μακρόν; Άραγε, τι σχέση υπάρχει μεταξύ των δύο πολιτικών συστημάτων, όταν για παράδειγμα οι αξιωματούχοι της Αθήνας λογοδοτούσαν στους συμπολίτες τους για τις πράξεις τους, ενώ στη σημερινή κοινοβουλευτική δημοκρατία δεν λογοδοτούν πουθενά και σε κανένα;

Ας έχουμε στο μυαλό μας την επίμονη διατύπωση του Καστοριάδη, ο οποίος τόνιζε ότι «πραγματική δημοκρατία είναι η άμεση δημοκρατία• η αντιπροσωπευτική δημοκρατία δεν είναι δημοκρατία». [5] Η εκλογή των αντιπροσώπων κάθε τέσσερα χρόνια δεν σημαίνει ότι υπάρχει δημοκρατία.

Πρόκειται μονάχα για «φιλελεύθερη ολιγαρχία», όπως την ονόμαζε ο φιλόσοφος, στην οποία η κοινωνία αναθέτει τη διαχείριση της ζωής της σε μία κάστα πολιτικών και στη συνέχεια πηγαίνει σπίτι της. Πραγματική δημοκρατία σημαίνει ότι το σύνολο των πολιτών συμμετέχει ενεργά και ρητά στη άσκηση της νομοθετικής, κυβερνητικής και δικαστικής εξουσίας και προϋποθέτει τη δημιουργία ενός ανοιχτού προς την κοινωνία δημόσιου χώρου, όπου όλες οι αποφάσεις συζητούνται, κρίνονται και ψηφίζονται.

Κλείνοντας, ο Μακρόν έδωσε τη δική του θεατρική παράσταση με φόντο την Πνύκα και με ένα κακογραμμένο σενάριο περί δημοκρατίας. Πέρα από τις φανφάρες για εσωτερική κατανάλωση και τα λόγια άνευ ουσίας, πέρα από τη βιτρίνα της ομιλίας στην Πνύκα, βρίσκεται η επελαύνουσα βαρβαρότητα του συστήματος που υπηρετεί ο Μακρόν. Βρίσκονται οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές βίαιης φτωχοποίησης της κοινωνίας, βρίσκεται η απώλεια των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων, βρίσκεται η διαχείριση της ζωής των ανθρώπων από τις υπερεθνικές ελίτ και τις πολυεθνικές εταιρείες, η αύξηση της ανισότητας και η γενικευμένη δυστυχία όλο και μεγαλύτερου τμήματος της κοινωνίας. Βρίσκεται η άενη διαίωνηση του άσκοπου και καρκινογόνου κέρδους, ο στόχος δηλαδή των Γάλλων επιχειρηματιών που συνόδευσαν τον Μακρόν στην Ελλάδα, οι

οποίοι ήρθαν για ν' αγοράσουν γη, νερό κι αέρα.

Λοιπόν, για να μην «αποχαιρετίσουμε τούτο το χρυσάφι που κυλάει χωρίς επιστροφή | απ' τις δικές μας φλέβες στα ξένα χρηματοκιβώτια» [6], οφείλουμε ως κοινωνία να αρνηθούμε το προτεινόμενο σενάριο των εξουσιαστών. Οφείλουμε να αρνηθούμε την απάθεια, την αδιαφορία και την ιδιώτευση. Απέναντι στην τακτική της ανάθεσης της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας να ξανασκεφτούμε το πρόταγμα της άμεσης δημοκρατίας στη σύγχρονη προοπτική του. Να προτάξουμε την αυτοδιαχείριση της κοινωνικής και πολιτικής ζωής και να θέσουμε τις βάσεις της άσους της λιτικής ζωής και να θτην συλλογικής χειραφέτησης.

Εκείνη η απλή καθημερινή φράση «να πάρουμε τη ζωή στα χέρια μας» σημαίνει ακριβώς αυτό: να αυτοκυβερνηθούμε.

Σημειώσεις:

[1] Βλ. τη συζήτηση για τα πολιτεύματα στις *Ιστορίες* του Ηροδότου (3.80.6), όπου ο Οτάνης θεωρεί ως βασικό χαρακτηριστικό της δημοκρατίας την κλήρωση των αξιωματούχων.

[2] *Πολιτικά*, 3.1275a.

[3] Θουκυδίδης, *Ιστορία*, Β 37, 2.

[4] Στο ίδιο, Β 40, 2.

[5] Κ. Καστοριάδης, *Η ελληνική ιδιαιτερότητα*, τόμος Β', επιμέλεια Ε. Escobar, Μ. Gondicas, Ρ. Vernay, μτφρ. Ζ. Καστοριάδη, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2008, σ. 133.

[6] Ελαφρώς παραλλαγμένος στίχος του Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, όπως παρατίθεται στο περ. *Πανοπτικόν*, τχ. 20, *Αφιέρωμα στον Γεράσιμο Λυκιαρδόπουλο*, Οκτώβριος 2015, σ. 129.

Σκουριές: Οι Αγώνες για Ζωή, Γη και Ελευθερία δεν έχουν Ημερομηνία Λήξης

Παναγιώτης Μποχώτης*

Ο αγώνας ενάντια στα μεταλλεία... δεν συμβαίνει μόνο στη Χαλκιδική, αλλά εξελίσσεται στη Ρουμανία, στην Τουρκία, στην Αρμενία, στη Λατινική Αμερική, στον Έβρο, στο Κιλκίς, και σε όλα εκείνα τα μέρη όπου σχεδιάζονται ή υλοποιούνται εγκληματικά έργα εξόρυξης χρυσού που συνεπάγονται την υποβάθμιση των ζώων μας, επιφέροντας ανυπολόγιστες συνέπειες στην ισορροπία και την ίδια την ύπαρξη των τοπικών οικοσυστημάτων και πλήττοντας ανεπανόρθωτα τις τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες.

...δεν συσχετίζεται αποκλειστικά με την επιβολή της συγκεκριμένης επένδυσης στην περιοχή της Χαλκιδικής,

αλλά, συνιστά μια πιο εμφανή εικόνα των δραστικών επεμβάσεων που επιχειρούνται τα τελευταία χρόνια, όπως οι εκτροπές ποταμών και κατασκευή φραγμάτων, η εγκατάσταση ανεμογεννητριών στα νησιά, εργοστασίων καύσης απορριμμάτων σε ένα σύνολο περιοχών του ελλαδικού χώρου, τρένων υψηλής ταχύτητας στην Ιταλία και υπεραεροδρομίου στη Γαλλία, καθώς και η υλοποίηση ενός πλήθους άλλων εγκλημάτων, που περιλαμβάνουν την περίφραξη και ευρεία καταστροφή κοινών φυσικών πόρων, στο βωμό της ανάπτυξης και του κέρδους εγχώριων και πολυεθνικών εταιριών.

...δεν αναφέρεται μόνο στην εξόρυξη χρυσού στις Σκουριές,

αλλά και στα εν ενεργεία μεταλλεία της Β.Α. Χαλκιδικής (Ολυμπιάδα, Στρατονίκη), η εκμετάλλευση των οποίων είχε επιχειρηθεί και νωρίτερα στο παρελθόν, από δύο άλλες εταιρείες. Αντίστοιχα δυναμική υπήρξε και τότε η αντίσταση των τοπικών κοινωνιών, η οποία κατάφερε να προκαλέσει την ακύρωση

του έργου και στις δύο περιπτώσεις (το 1989 από τη κρατική ΜΕΤΒΑ και κατά το διάστημα 1995 ως 2001 αντίστοιχα από τη πολυεθνική TVX). Ωστόσο, η αποχώρηση της TVX άφησε πίσω της τεράστιες οικολογικές καταστροφές, από την αποκατάσταση των οποίων είναι απαλλαγμένη μέσω σύμβασης και η τρέχουσα εταιρεία.

...δεν αντιστέκεται πλέον μόνο στο καταστροφικό έργο της εξόρυξης που απειλεί από το μέλλον, αλλά και σε ένα έγκλημα που συντελείται ήδη στο παρόν,

καθώς, πριν ακόμα ολοκληρωθεί η πλήρης ανάπτυξη του έργου – οι ρυθμοί της οποίας επιταχύνονται ολοένα και περισσότερο – έχουν ήδη προκληθεί σημαντικές περιβαλλοντικές καταστροφές στην περιοχή: αφενός έχει σχεδόν ολοκληρωθεί η αποψίλωση πολλών στρεμμάτων αρχέγονου δάσους και η διάνοιξη νέων δρόμων, που θυμίζουν λεωφόρους, για την διέλευση οχημάτων και μηχανημάτων της εταιρείας. Αφετέρου, η διάνοιξη διερευνητικών στοών, αλλά και του υπόγειου δικτύου επικοινωνίας μεταξύ των μεταλλείων έχει ήδη αλλοιώσει τη σύσταση του νερού καθώς και η διαδικασία αποστράγγισης του βουνού εξαφανίζει σταδιακά τους υδάτινους πόρους της περιοχής. Τέλος, η εξόρυξη φαντάζει ολοένα και πιο κοντινή, καθώς έχουν ήδη οικοδομηθεί στις Σκουριές, κοντά στην τοποθεσία όπου έχει ήδη ανοιχθεί ο κρατήρας της ανοιχτής εξόρυξης, τα θεμέλια του εργοστασίου εμπλουτισμού, το οποίο θα επεξεργάζεται καθημερινά τόνους μεταλλεύματος ενώ βρίσκεται υπό κατασκευή γιγαντιαίο φράγμα εναπόθεσης χημικών τελμάτων στο λάκκο Καρατζά.

...δεν είναι ασύνδετος από άλλους κοινωνικούς αγώνες, καθώς – με τη διάρκειά του στο χρόνο και με τα προτάγματα που αναδύονται στο εσωτερικό του – συνιστά σημαντική απειλή για την κερδοφορία των εταιριών και το ρόλο του κράτους ως απόλυτο διαχειριστή της κοινωνικής ροής, καθώς μπορεί να αποτελέσει σημαντική παρακαταθήκη για αγώνες ενάντια σε άλλα ανάλογα επενδυτικά σχέδια. Γι' αυτό άλλωστε η άνευ προηγουμένου καταστολή που έχει υποστεί, στόχευε και στο να αποτραπεί η εξάπλωση του αγώνα, ή/και αντίστοιχες αντιστάσεις σε άλλα

αναπτυξιακά εγκλήματα.

Στη Β.Α. Χαλκιδική...

Ο αγώνας ενάντια στα μεταλλεία, δεν ξεκίνησε το Φεβρουάριο του '13, όταν – μετά τον εμπρησμό του εργοταξίου στις Σκουριές – κράτος και εταιρεία, μην έχοντας πλέον τη δυνατότητα να φιμώσουν ένα ήδη μαζικότατο κίνημα αντίστασης, κατέφυγαν στην προσπάθεια δημιουργίας φοβικού κλίματος στην περιοχή, καθιστώντας ως «παράπλευρη απώλεια» τον αγώνα που έγινε γνωστός σε διεθνές επίπεδο μέσα από τον εμπρησμό του εργοταξίου και την καταστολή που ακολούθησε. Είναι γεγονός ότι ο αγώνας μαζικοποιήθηκε, με τη διενέργεια πολυάριθμων διαδηλώσεων στο βουνό όπου συμμετείχαν χιλιάδες αγωνιζόμενων κατοίκων και αλληλέγγυων, μετά το Μάρτιο του '12 όταν η βίαιη εισβολή της εταιρείας στο βουνό – μέσω της επίθεσης 400 μισθοφόρων της σε 40 αγωνιζόμενους κατοίκους και της καταστροφής του φυλακίου αγώνα των κατοίκων – άνοιξε το δρόμο για την έναρξη των εργασιών της.

Οι απαρχές του αγώνα τοποθετούνται πριν 10 χρόνια, ο αγώνας αυτός πλαισιώνεται από ανθρώπους με πολύ διαφορετικές καταβολές, οι οποίοι επιμένουν να αντιστέκονται απέναντι στην ανάπτυξη των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων της εταιρίας.

Κατά τη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων, ο αγώνας της Χαλκιδικής έχει πάρει ποικίλες μορφές, που συνθέτουν από κοινού την πραγματικότητά του: άλλοτε παρεμβάσεις σε συνέδρια της εταιρίας, πορείες ή συγκεντρώσεις στο βουνό, διαδηλώσεις και συναυλίες, εκδηλώσεις σε χωριά και μεγάλες πόλεις, αποκλεισμούς δρόμων και άλλοτε καταστροφές σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό της εταιρείας, με σκοπό πάντα το μπλοκάρισμα του έργου, αλλά και με πάγια διεκδίκηση τον αποχαρακτηρισμό της Χαλκιδικής από μεταλλευτική ζώνη και την αποκατάσταση όσων περιοχών έχουν ήδη πληγεί.

Επειδή όμως, η μια βιομηχανία φέρνει την άλλη, ο αγώνας ενάντια στα μεταλλεία δεν αποτελεί απλά ένα ακόμη πεδίο

καταστολής,

αλλά ένα δοκιμαστικό πεδίο πρωτοεμφανιζόμενων και αναβαθμισμένων κατασταλτικών πρακτικών και μιας γενικευμένης κατάστασης εξαίρεσης, που προορίζεται για να εφαρμοστεί στη συνέχεια στο σύνολο των κοινωνικών αγώνων, αλλά και σε όλο το φάσμα της ζωής μας, απειλώντας ευθέως τις ελευθερίες μας. Η προσπάθεια του κράτους να διασφαλίσει την ανάπτυξη της βιομηχανίας εξόρυξης στην περιοχή, περιλαμβάνει την ταυτόχρονη ανάπτυξη μιας βαριάς βιομηχανίας διώξεων, η οποία έχει εγκαθιδρυθεί προκειμένου, να στοχοποιήσει το κοινωνικό κίνημα ενάντια στα μεταλλεία, να εμποδίσει την εξάπλωση του αγώνα πέρα από τα γεωγραφικά όρια της Χαλκιδικής και να επιδείξει αποτελεσματικότητα στην πάταξη αυτού που ορίζει ως «ανομία». Στην προσπάθειά του αυτή, έχει επιχειρήσει να κατασκευάσει σενάρια για υποτιθέμενες εγκληματικές οργανώσεις που δρουν στην περιοχή εμποδίζοντας την ανάπτυξη της χώρας. Χαρακτηριστικό μάλιστα είναι το γεγονός ότι η ποινικοποίηση αυτή δεν αναφέρεται μόνο στην πράξη, αλλά και στην ίδια τη σκέψη και τη βούληση, γεγονός που έχει ανοίξει το δρόμο για την άσκηση φρονηματικών διώξεων.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η Χαλκιδική αποτέλεσε πεδίο δοκιμών αναβαθμισμένων κατασταλτικών πρακτικών που απέβλεπαν στην τρομοκράτηση των αντιστεκόμενων: σοβαροί τραυματισμοί από την άσκηση νόμιμης βίας, με μανιώδεις ρίψεις δακρυγόνων σε ευθεία βολή, πρωτοφανή μεγέθη δυνάμεων καταστολής σε διαδηλώσεις, αλλά και μέσα στα χωριά μετά την καταστροφή του εργοταξίου της εταιρείας, εκατοντάδες πολύωρες προσαγωγές διαδηλωτών χωρίς την παρουσία δικηγόρων, λήψη DNA από 100άδες αγωνιζόμενους χωρίς να έχουν καν απαγγελθεί κατηγορίες και σε κάποιες περιπτώσεις δια της βίας. Η άνευ προηγουμένου τρομοκράτηση και καταστολή που έχει επιβληθεί, όχι μόνο δεν προκάλεσε ως απάντηση την όξυνση του αγώνα, αλλά είχε ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωσή του, λόγω της επικράτησης του φόβου. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της κινητοποίησης στο βουνό, στις 21 Οκτώβρη '12, όπου η άγρια καταστολή κατάφερε να

εκφοβίσει μεγάλα τμήματα του κινήματος, με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιηθεί έκτοτε άλλη τόσο μαζική πορεία στο βουνό.

Επιπλέον, ο φόβος που επιβλήθηκε, σε συνδυασμό με την έλλειψη – τουλάχιστον στη συντριπτική πλειοψηφία του κινήματος – πρότερης εμπειρίας λήψης DNA, καθώς και γνώσης των δικαιωμάτων που αφορούν σε αυτή, ήταν αναπόφευκτο να οδηγήσει στην κατά συρροή παράδοση του γενετικού υλικού ενός πλήθους ανθρώπων. Τα ζωντανά αντανάκλαστικά του κινήματος ωστόσο αποδείχθηκαν όταν με απαρχή την πρωτοβουλία ενός αγωνιζόμενου να αντισταθεί στη λήψη DNA, ακολούθησαν στη συνέχεια και άλλοι την ίδια τακτική – είτε της ολικής άρνησης είτε της μη συγκατάθεσης.

Επιπλέον, σε ό,τι αφορά στην κατά συρροή λήψη DNA, είναι προφανές ότι οι διωκτικές αρχές αποσκοπούν στη χρήση γενετικού υλικού, προκειμένου να προσδώσουν ένα δήθεν ορθολογικό και επιστημονικοφανές έρεισμα στις παράλογες διώξεις που κατασκευάζουν, παρά το γεγονός ότι η μέθοδος ταυτοποίησής του δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει αξιόπιστο «αποδεικτικό στοιχείο», μιας και το DNA μπορεί να αναπαραχθεί και να μεταφερθεί από τρίτους κατά βούληση, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς ο χρόνος και ο τόπος κατά τον οποίο έγινε η μεταφορά του γενετικού αποτυπώματος. Είναι φανερό επίσης η απόπειρα δημιουργίας και διατήρησης τράπεζας γενετικού υλικού στην περιοχή, που συνιστά στην ουσία την εφαρμογή ενός βιολογικού φακελώματος που θα είναι πάντα διαθέσιμο προς χρήση, σύμφωνα με τις εκάστοτε εντολές της εξουσίας και αποσκοπεί στην επιβολή ενός καθεστώτος ομηρίας στους αγωνιζόμενους.

Συνολικά, από το Μάρτιο του '12 μέχρι σήμερα, έχουν συνταχθεί τουλάχιστον 30 δικογραφίες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται 400 κατηγορούμενοι με αρκετά άτομα να κατηγορούνται για πολλές υποθέσεις. Επίσης, 50 άτομα στοχοποιούνται στο πλαίσιο των δύο μεγάλων δικογραφιών που περιλάμβαναν την κατηγορία σύστασης εγκληματικής οργάνωσης (187) – 21 άτομα συμπεριλαμβάνονται στη δικογραφία του εμπρησμού του εργοταξίου, της οποίας η δίκη έχει οριστεί 09 Νοεμβρίου 2017 και 29 26 άτομα στη δικογραφία

που αφορά ενέργειες που έλαβαν χώρα κατά την κινητοποίηση στο Λάκκο Καρατζά Μ. Παναγίας, το Μάιο του '13 και στην ευρύτερη περιοχή της Ιερισσού (από τις αρχές Μαΐου μέχρι και τις 25 Αυγούστου '13) της οποίας η δίκη έχει οριστεί 21 Σεπτεμβρίου 2017.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η δικογραφία αυτή είναι η πρώτη στον αγώνα της Χαλκιδικής, η οποία στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στο περιεχόμενο των συνομιλιών των εμπλεκόμενων προσώπων που καταγράφηκαν ύστερα από άρση του τηλεφωνικού τους απορρήτου, ποινικοποιώντας το όποιο περιεχόμενό τους, αλλά και από δημοσιεύσεις σε ηλεκτρονικούς ιστότοπους.

Σε σχέση με τις διώξεις

Η κατασταλτική επίθεση ορίζεται δυναμικά, ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση του κινήματος, με στόχο πάντα τον περιορισμό των αντιστάσεων/ κινητοποιήσεων, ο οποίος άλλοτε επιδιώκεται με την καταστολή των αντιστάσεων μέσω της τρομοκράτησης και άλλοτε με την αποφυγή της πρόκλησής τους. Έτσι, κατά το διάστημα μετά τον εμπρησμό του εργοταξίου, το κράτος επέβαλε σε κάποιους προφυλακίσεις και στους υπόλοιπους εγγυήσεις. Πραγματώνοντας με αυτόν τον τρόπο, τη φίμωση ενός τότε δυναμικού κινήματος, το οποίο ωστόσο δεν είχε την πολιτική εμπειρία να αντισταθεί στον τρόπο που του επιβαλλόταν, με αποτέλεσμα το συνολικότερο πάγωμα των κινηματικών διαδικασιών του αγώνα κατά τη διάρκεια των 4 προφυλακίσεων.

Μια ενέργεια την οποία το κίνημα φάνηκε ό,τι δεν ήταν έτοιμο να υπερασπιστεί συλλογικά, ώστε να δείξει έμπρακτα την αλληλεγγύη του σε όλους τους διωκόμενους μέσα από την συνέχιση του ίδιου του αγώνα. Σε αντίθεση με αυτό, στους υπόλοιπους διωκόμενους, με το να μην επιβάλλονται ούτε καν εγγυήσεις, επιλέγεται να μην προκληθεί η τυχόν αναζωπύρωση ενός κινήματος σε ύφεση, το οποίο θα ήταν ενδεχομένως πιο ώριμο για να απαντήσει κινηματικά στις επιθέσεις της κυριαρχίας. Την ίδια στιγμή μέσω, των δικογραφιών που δεν έχουν ακόμη συνταχτεί και

αφορούν αρκετές κινητοποιήσεις, της επιβολής περιοριστικών όρων και επιπλέον μέσα από την απαγόρευση της πρόσβασης στο βουνό σε ορισμένους διωκόμενους αλλά και μέσα από τις δίκες που εκκρεμούν, συντελείτε ένα καθεστώς ιδιότυπης ομηρίας, διαρκώς αυξανόμενο και μεταβαλλόμενο ανάλογα με τις συνθήκες, καταφέροντας με αυτόν τον τρόπο να διαχειρίζονται, σε ένα βαθμό, τον ίδιο τον αγώνα.

Ο αντίκτυπος των δημοτικών αλλά και εθνικών εκλογών...

Θα τις αναφέρουμε γιατί απασχόλησαν έντονα τα χωριά γύρω από την εξόρυξη, αλλά και κατά κύριο λόγο τις επιτροπές ενάντια στην εξόρυξη χρυσού. Γνωρίζουμε ότι ο χαρακτήρας των τοπικών και των εθνικών εκλογών για το μέλλον της εξόρυξης ήταν δημοψηφισματικός, όμως το κεντρικό ζήτημα που έμπαινε αλλά μπαίνει και τώρα, είναι αν θα παραμείνει το κίνημα όρθιο έχοντας τον αγώνα στα χέρια του και θα κινείται με βάση το ακηδεμόνευτο και αδιαμεσολάβητο ή αν θα μεταθέσει τη δυναμική του στο παραδοσιακό και στην ανάθεση.

Ο εφesusχασμός του κινήματος και η σχέση με την ανάθεση...

Μετά το πέρας των δημοτικών εκλογών, το κίνημα βρέθηκε σε μια κατάσταση αδρανοποίησης, τόσο σε σχέση με τη προεκλογική περίοδο, όσο και με το αποτέλεσμα, το οποίο έθεσε μεγάλο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας σε κατάσταση αναμονής, επιπλέον σε αυτή την κατάσταση συνέδραμε το ευμενές αποτέλεσμα των ανακρίσεων, των δυο μεγάλων δικογραφιών που συμπεριλάμβαναν την κατηγορία της εγκληματικής οργάνωσης, οι οποίες επέφεραν περιοριστικούς όρους, αντί των εγγυήσεων ή προφυλακίσεων. Χρειάστηκαν να περάσουν αρκετοί μήνες και να υπάρξει ένα κλίμα εθνικών εκλογών στην ατμόσφαιρα ώστε να συναντήσουμε μαζικές, όχι όμως όπως παλιά, και δυναμικές κινητοποιήσεις, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει πως δεν υπήρχαν άλλες κινητοποιήσεις σε όλο αυτό το διάστημα οι οποίες δημιουργούσαν πίεση σε ένα

βαθμό απέναντι στις εργασίες της εταιρίας.

Πλέον βρισκόμαστε σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία η εταιρεία τελειώνει τις εργασίες της πλησιάζοντας προς την εξόρυξη και τη χημική επεξεργασία, παρά την όποια διαιτησία με το κράτος και την επικοινωνιακή αναβολή των εγκαινίων της μονάδας στην Ολυμπιάδα. Ούτως ή άλλως όσα νομικά εμπόδια έχει συναντήσει η εταιρία μέχρι τώρα είτε από το κίνημα είτε από το κράτος τα έχει παρακάμψει ή αντιμετωπίσει με ευκολία έχοντας πάντα και το ΣΤΕ για την ύστατη δικαίωση.

Ενώ από την άλλη η βιομηχανία διώξεων μετράει ήδη, στην επέλασή της, την στοχοποίηση 10θαδων αγωνιστών που βρίσκονται υπό ομηρία – σε ορισμένους από τους οποίους έχει ήδη απαγορευτεί η πρόσβαση στο βουνό – και απειλεί δυνητικά ολοένα και περισσότερους ανθρώπους προκειμένου να αποτρέψει τη συμμετοχή τους στο κίνημα, είτε με τις υποθέσεις που εκκρεμούν είτε με τις προσεχείς δίκες που πλησιάζουν, από εστιάζοντας εν τέλει, ανά περιόδους, τον ίδιο τον αγώνα.

Σε μια τέτοια συγκυρία, η συνέχιση και αναβάθμιση του αγώνα είναι κρίσιμη γιατί αλλιώς... σε λίγους μήνες, πέρα από ό,τι θα λειτουργεί το εργοστάσιο εμπλουτισμού στην Ολυμπιάδα, έχει διανοιχθεί ήδη στην περιοχή ο κρατήρας, για την ανοιχτή εξόρυξη χρυσού, θα έχει κατασκευαστεί και το εργοστάσιο που θα επεξεργάζεται θρύμματα γης, παραγόμενα από συνεχείς εκρήξεις με δυναμίτη και τα τοξικά απόβλητα της διαδικασίας θα εναποτίθενται σε 2 τεράστιες τεχνητές λίμνες τελμάτων στα ρέματα Καρατζά κ' Λουτσάνικο τα οποία βρίσκονται υπό κατασκευή, παρά το γεγονός ό,τι την ίδια ώρα εκκρεμεί η εκδίκαση των αδειών τους στο ΣΤΕ.

Επίσης μέσα στο επενδυτικό σχέδιο της εταιρίας βρίσκονται μια σειρά από αντίστοιχα έργα από την Β.Α Χαλκιδική μέχρι την Θράκη. Χαρακτηριστικό είναι η πρόσφατες εργασίες της εταιρίας με γεωτρύπανα στο κοίτασμα Τσικάρα το οποίο είναι 10 φορές μεγαλύτερο από αυτό των Σκουριών και βρίσκεται σε ευθεία απόσταση 3 χλμ. από τις Σκουριές μεταξύ Γωματίου και Μ.

Παναγίας.

Όλα αυτά συνεπάγονται μη αναστρέψιμες καταστροφές για το περιβάλλον και την ίδια τη ζωή των τοπικών κοινοτήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα που δεν είναι τελικά και πολύ μακριά.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι παρά το γεγονός ότι σε ένα μεγάλο βαθμό, οι αποφάσεις των επιτροπών αγώνα, λαμβάνονται μέσα από συλλογικές αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, διατηρείται ωστόσο από σημαντικό τμήμα του κινήματος η εμπιστοσύνη στη θεσμική διαχείριση, που εκφράζεται μέσω πρακτικών ανάθεσης: στη δικαιοσύνη, σε εκλεγμένους αντιπροσώπους, σε ηγετικούς ρόλους, σε ειδικούς και αυθεντίες.

Αυτό το συναντάμε σε διάφορες στιγμές του αγώνα, όπως για παράδειγμα στον γενικότερο τρόπο αντιμετώπισης των διώξεων, μέσα από την εναπόθεση της αντιμετώπισής τους καθαρά σε δικονομικούς χειρισμούς και όχι στο βάρος και την σημασία τόσο της αλληλεγγύης όσο και της συνέχισης του ίδιου του αγώνα. Ακόμη, η επιχειρηματολογία με εμμονή από κομμάτια του κινήματος, περί παρανομιών της εταιρίας αλλά και παράνομου έργου εισάγει μια προβληματική, στην οποία ενισχύεται η επίκληση στη νομιμότητα με προφανείς κινδύνους, πόσο μάλλον όταν το έργο κάποια στιγμή θα είναι νόμιμο. Επιπλέον, όσον αφορά την εναπόθεση στο θεσμικό, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ΣΤΕ, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν είναι απαραίτητα τα νομικά όπλα από μεριάς χρήσης του κινήματος, αλλά όταν το κίνημα περιμένει και κινείται γύρω από τις αποφάσεις και τις εξελίξεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα μακριά από αυτό και χωρίς να το λαμβάνουν σοβαρά υπόψιν, τότε επικρατεί η μονόδρομη επανάπαυση στους θεσμούς.

Αξίζει βέβαια να αναφερθεί το παράδειγμα του The Mall στην Αθήνα, το οποίο κατασκευάστηκε χωρίς σχετική άδεια, με αποτέλεσμα όταν έφτασε η υπόθεση του, στο ΣΤΕ το ίδιο αποφάνθηκε «...και τώρα τι να κάνουμε να το γκρεμίσουμε», ερχόμενοι στη περίπτωση της Χαλκιδικής, κατά την οποία με

παρόμοιους ισχυρισμούς και ενώ σε μεγαλύτερο βαθμό οι καταστροφές είναι ήδη μη αναστρέψιμες θα μπορούσε να συμβεί το ίδιο. Πόσο μάλιστα όταν σήμερα ο υπουργός δηλώνει ότι έχουν δοθεί το 60% των αδειών οπότε τι να κάνει να μην δώσει τις υπόλοιπες, χαρακτηρίζοντάς τις μάλιστα άδειες ρουτίνας ενώ την ίδια στιγμή έχει προσφύγει στη διαιτησία με την εταιρεία.

Η αντιστροφή των ρόλων και ο «αγώνας» των μεταλλωρύχων...

Η εταιρεία, έχοντας **θεωρητικά** απέναντι της, τη δημοτική αρχή αλλά και την κυβέρνηση αντιμετώπισε ένα υποτιθέμενο κλίμα αμφισβήτησης της κυριαρχίας της στην περιοχή, οπότε με τη σειρά της καλέστηκε να προασπίσει για πρώτη φορά, μόνη της στην ουσία, το έργο. Στο παρελθόν, όταν σε διάφορες στιγμές εκδίδονταν αποφάσεις για προσωρινή παύση των εργασιών είτε από κινήσεις του κινήματος, είτε του κράτους, η εταιρεία απαντούσε πιέζοντας τους θεσμικούς φορείς, κυρίως την δικαιοσύνη, σε όλα τα επίπεδα, όμως πέρα από το ΣΤΕ πάντα το τελευταίο της χαρτί είναι οι εργαζόμενοι, τους οποίους χειρίζεται από την μια ως θύματα, από την άλλη ως μισθοφορικό στρατό και όπως έχουμε δει και ως ασπίδα.

Ενδεικτικό ήταν το κλίμα που επικράτησε μετά τις δημοτικές εκλογές από τις επιθέσεις των εργαζόμενων της εταιρείας σε αντιστεκόμενους κατοίκους: σπασμένα καταστήματα, καμένες αποθήκες, απειλές και προπηλακισμοί ανθρώπων που εναντιώνονται στην εξόρυξη. Η βία των μεταλλωρύχων δεν συναντάται μόνο μέσα στην εργασία τους, δηλαδή την καταστροφή ενός ολόκληρου βουνού με ότι αυτό συνεπάγεται, αλλά συναντάται και μέσα από τις εκάστοτε ορέξεις τους για τραμπουκισμούς ή ξυλοδαρμούς σε αγωνιζόμενους ενάντια στα μεταλλεία, χωρίς βέβαια αυτό να μένει αναπάντητο.

Με αυτόν τον τρόπο η εταιρεία έχει εφεύρει ένα νέο υποκείμενο αγώνα στην Χαλκιδική, αυτό που αγωνίζεται για να υπερασπιστεί την τίμια δουλειά του, η οποία βέβαια, θα σημαίνει τον θάνατο

της περιοχής όπως την γνωρίσαμε. Αυτό το υποκείμενο δεν έχει σημασία εάν αμείβεται καλά ή όχι, για να το συγκρίνουμε με βάση τους μισθοφόρους που γνωρίζουμε. Απεναντίας, αυτό το οποίο έχει σημασία είναι το γεγονός ό,τι από μόνο του εδώ και καιρό έχει διαλέξει θέση και η θέση του αυτή είναι απέναντι στο κίνημα, το οποίο αργά ή γρήγορα θα ξανά βρεθεί αντιμέτωπο με αυτήν την κατάσταση, στην οποία οι εργαζόμενοι θα προσπαθούν οικειοθελώς να προστατεύσουν την επένδυση με κάθε απαιτούμενη θυσία και αγώνα και απέναντι σε αυτή την κατάσταση το κίνημα δεν μπορεί παρά να τους αντιμετωπίζει, σαν αυτό που έχουν επιλέξει οι ίδιοι να είναι...

Κλείνοντας...

Το θεμελιώδες λοιπόν ζήτημα που μπαίνει σήμερα στον κόσμο που αγωνίστηκε όλα αυτά τα χρόνια δεν είναι να μεταθέσει στους υπεύθυνους τοπικούς και εθνικούς την επίλυση της εξόρυξης, ούτε να φαντάζεται και να περιμένει την όποια νομική κίνηση που θα μπλοκάρει το έργο ως δια μαγείας. Όσο το κίνημα θα βρίσκεται σε κατάσταση αναμονής και ανάθεσης, στην ελπίδα της θεσμικής λύσης και στον δρόμο των δικαστηρίων αντί του σκληρού αγώνα, τόσο το έργο θα προχωράει δημιουργώντας ολοένα και περισσότερο τετελεσμένα και το κίνημα θα σαπίζει στον λάκκο που το ίδιο έσκαψε.

Η μέχρι τώρα πράξη απέδειξε ό,τι οι κάτοικοι και οι αλληλέγγυοι με τον αγώνα τους, μπορούν να αλλάξουν τους συσχετισμούς και τις δικαιοδοσίες και μάλιστα σε συνθήκες απόλυτα εχθρικές, όταν απ' τη μια είχαν απέναντι την απελθούσα δημοτική αρχή του αξιοθρήνητου Πάχτα και απ' την άλλη το κράτος με όρους σκληρής καταστολής και πολέμου... Η τύχη της εξόρυξης είναι στην δικαιοδοσία του κινήματος και σ' αυτή την παρακαταθήκη δεν πρέπει να γίνει καμιά έκπτωση, μην ξεχνώντας ό,τι ο ίδιος ο αγώνας κατέδειξε πως όσο καταστροφική είναι η εξόρυξη, άλλο τόσο καταστροφική είναι και η άνευ όρων ανάθεση.

Αν δεν υπήρχε συμμετοχή, αν δεν υπήρχε πρωτοβουλία πάνω στον κοινό στόχο κατά της εξόρυξης, η Β.Α. Χαλκιδική θα ήταν σήμερα

στα αζήτητα. Αν είναι όμως να αλλάξει πραγματικά κάτι, θα πρέπει να συγκροτηθούν νέοι θεσμοί, θεσμοί που δεν έχουν καμία σχέση με το παραδοσιακό και την ανάθεση αλλά με την συμμετοχή και την ανάληψη ευθυνών. Δίνοντας τη δυνατότητα στους κατοίκους να νιώθουν και να είναι πραγματικά κύριοι του εαυτού τους και του τόπου τους. Κι αυτούς τους νέους θεσμούς μόνο το κίνημα μπορεί να τους συνδιαμορφώσει και να τους καθιερώσει. Οι καλές προθέσεις δεν αρκούν, αν δεν υπάρξει ριζική αλλαγή σε αυτή τη σχέση μέσα από μια αυτοθέσμιση.

Ριζική αλλαγή σημαίνει το πέρασμα της πραγματικής εξουσίας στις τοπικές, ανοιχτές συνελεύσεις, πάνω σε μία καταστατική συμφωνία για το παρόν και το μέλλον της περιοχής. Αυτό σημαίνει πλήρης αναδιάρθρωση του παραγωγικού τομέα, δίνοντας βάρος στο συλλογικό, στο ισότιμο, στην αλληλεγγύη, στη δημιουργία νέου, ελεύθερου, δημόσιου και κοινωνικού άξονα που να ενώνει το βουνό και τη θάλασσα, μια νέα δηλαδή ελεύθερη και συνάμα προστατευτική προσβασιμότητα, στο φυσικό και παραγωγικό πλούτο της περιοχής.

Το πολιτικό πλαίσιο αυτής της συμφωνίας δεν μπορεί παρά να αντληθεί από την εμπειρία του πολύχρονου κινήματος κατά των μεταλλείων και από την αλληλεγγύη που εισέπραξε σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Μια αλληλεγγύη που μπορεί να αποτελέσει την κινηματική απάντηση για την εναλλακτική βιωσιμότητα της περιοχής. Αυτές οι αλλαγές δεν έχουν καμία σχέση με τον εμπορευματικό-επιχειρηματικό κόσμο για τον οποίο στρατηγικός στόχος είναι το χρήμα και το κέρδος με αναπόδραστο αποτέλεσμα την ιδιώτευση και την εξορία του συλλογικού από την δημόσια σφαίρα. Αυτήν την επανανοηματοδότηση του συλλογικού έκανε πράξη ο αγώνας στην περιοχή κι αυτό είναι το βασικό του στήριγμα για να συνεχίσει και δεν μένει παρά να το θεσμίσει σε όλους τους τομείς της ζωής. Αυτό είναι το πραγματικό νόημα της άμεσης δημοκρατίας.

Βέβαια όλα αυτά δεν έχουν κανένα νόημα συζήτησης τόσο εάν δεν ενδιαφέρουν την ίδια την τοπική κοινωνία όσο και αν το κίνημα περιμένει την διαιτησία μεταξύ κράτους και εταιρίας να φέρει

αποτελέσματα από μόνη της. Αλλιώς θα πρέπει το ίδιο να πάρει την δυναμική της κατάστασης στα χέρια του, ορίζοντας μια ακηδεμόνευτη στρατηγική και μέσα από τον αδιαμεσολάβητο αγώνα να θέσει το ίδιο τις καταστάσεις που θα δημιουργήσουν τετελεσμένα απέναντι στην εταιρία. Η συνέχιση και η όξυνση του αγώνα απέναντι στην εταιρία και σε όποιον την προασπίζεται σίγουρα είναι ο δύσκολος δρόμος, ιδίως μετά από όλη αυτήν την εμπειρία των επακόλουθων της όξυνσης του αγώνα, της καταστολής και των διώξεων, είναι όμως ο μόνος δρόμος απέναντι σε μια εξόρυξη που θα μεταναστεύσει χωριά ολόκληρα και θα καταστρέψει ανεπανόρθωτα τα πάντα γύρω της.

Οι αγώνες δεν έχουν ημερομηνίες λήξης. Η αναμέτρηση συνεχίζεται, ο αγώνας συνεχίζεται.

ΥΓ1: Οι σκουριές δεν είναι και τόσο μακριά...

ΥΓ2: Ραντεβού στον Κάκκαβο...

* κατηγορούμενος στην υπόθεση Καρατζά – Εισήγηση στο Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας 2017

Αντισεξισμός και Αντιφασισμός στην Εποχή των Τεράτων: Καιρός για Συνάντηση

Ελιάνα Καναβέλη

Δρ. Κοινωνιολογίας

«Ο παλιός κόσμος πεθαίνει και ο νέος κόσμος πασχίζει να γεννηθεί. Τώρα είναι η εποχή των τεράτων»

Αντόνιο Γκράμσι

Ζούμε σε μια περίοδο έντονων πολιτικών και κοινωνικών

διαδικασιών, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε παγκόσμιο, τα οποία φαίνεται να είναι σε αλληλεπίδραση. Η εκλογή του Τραμπ στην Αμερική, η άνοδος των ακροδεξιών κομμάτων στην Ευρώπη¹ συνθέτουν μια εικόνα, εκ πρώτης όψης, κάπως δυσοίωνη. Δυσοίωνα γιατί με τον ερχομό αυτών ισχυροποιείται και ένας λόγος ρατσιστικός, σεξιστικός που αποκλείει τα υποκείμενα από τον δημόσιο χώρο και λόγο εξαιτίας της θρησκείας, του χρώματος, της σεξουαλικότητας και του φύλου. Αντιμετωπίζει το θηλυκό σώμα, ξεκάθαρα και δίχως περιστροφές, ως αντικείμενο προς εκμετάλλευση και ως κατώτερο από αυτό του άνδρα.

Αυτές οι φωνές ακούγονται τόσο από ακροδεξιούς όσο και από νεοφιλελεύθερους, αλλά και από αριστερούς, τόσο εγχώρια² όσο και παγκόσμια. Δείτε, για παράδειγμα, τη δήλωση του Ντάισεμπλουμ ότι οι νότιοι έφαγαν τα λεφτά τους σε γυναίκες και ποτά. Αν αναλύσουμε προσεχτικά τη δήλωσή του, παρατηρούμε καταρχάς ότι όλοι οι «νότιοι» είναι άνδρες ενώ σε δεύτερο επίπεδο δεν αναγνωρίζεται το θηλυκό υποκείμενο ως κάποιο που μπορεί να καταναλώσει, αντίθετα είναι αυτό που καταναλώνεται από το αρσενικό υποκείμενο. Στον πυρήνα της, η δήλωση αυτή είναι άκρως σεξιστική, υποτιμητική και δείχνει ότι το επίπεδο ευαισθητοποίησης αναφορικά με ζητήματα φύλου, σεξουαλικότητας είναι πολύ χαμηλό, αλλά δεν πέφτουμε από τα σύννεφα.

Είχε προηγηθεί, εξάλλου, και η δήλωση του ακροδεξιού Πολωνού ευρωβουλευτή Γιάνους Κόρβιν-Μίκε ότι σαφώς και οι γυναίκες πρέπει να πληρώνονται λιγότερα γιατί είναι πιο αδύναμες, μικρότερες σε μέγεθος και λιγότερο ευφυείς, με λίγα λόγια κατώτερα όντα. Οι δηλώσεις αυτές μόνο αφελείς και αστείες δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν. Φέρουν μια ισχυρή αντίληψη υποτίμησης της γυναικείας υπόστασης και δεν είναι άσχετες με την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στην Πολωνία και την ισχυροποίηση της ακροδεξιάς, η οποία αποτυπώθηκε και στο εκλογικό αποτέλεσμα του 2015 με την επικράτηση του συντηρητικού και άκρως ξενοφοβικού κόμματος του Νόμου και της Δικαιοσύνης (PiS).

Μην ξεχνάμε, ωστόσο, να αναφέρουμε ότι πριν από μερικούς μήνες, οι γυναίκες στην Πολωνία δώσανε μια ισχυρή μάχη και την πετύχανε ενάντια στον νόμο που ήθελε να επεκτείνει την απαγόρευση εκτρώσεων σε καθολικό επίπεδο³. Αντίστοιχη τροπολογία⁴ ήθελε να περάσει και ο Τραμπ περιστοιχισμένος από άνδρες συμβούλους. Το γεγονός ότι ήταν όλοι τους άνδρες και αποφάσιζαν για την τύχη των ζώων και των σωμάτων των γυναικών, αποτυπώνει τόσο σε συμβολικό αλλά και σε πραγματικό επίπεδο την αντιμετώπιση των γυναικών.

Η επίκληση στο έθνος, στη διατήρησή του, στη συνέχισή του και στην αναπαραγωγή του μέσα από τα σώματα των γυναικών σαφώς και δεν είναι τωρινό φαινόμενο. Το παρατηρούμε σε διάφορες περιόδους μέσα από την ανακίνηση του δημογραφικού ζητήματος ή αλλιώς της υπογεννητικότητας, προσδίδοντας στην εκάστοτε μήτρα εθνική και πολιτική σημασία. Κάπως έτσι έρχονται στο προσκήνιο εθνικιστικές και σεξιστικές λογικές, οι οποίες έχουν στο επίκεντρό τους το θηλυκό σώμα, τη διαχείρισή του με απώτερο σκοπό τον έλεγχο του. Αντίστοιχα, τα σώματα των ΛΟΑΤΚΙ υποκειμένων, που δεν μπορούν με «φυσικό» τρόπο να αναπαραγάγουν το έθνος, όχι μόνο θεωρούνται ανεπιθύμητα, αλλά τοποθετούνται στο πυρ το εξώτερον, στιγματίζονται ως ανίκανα και συχνά γίνονται θύματα βίαιων επιθέσεων.

Στο σημείο αυτό, θα λέγαμε ότι ο φασισμός και ο σεξισμός συναντώνται στο θηλυκό σώμα, τροφοδοτώντας ο ένας τον άλλον και συμβάλλοντας στη διατήρηση ενός συντηρητικού πλαισίου, όπου όλα είναι υπό καθεστώς ελέγχου. Οτιδήποτε, οποιο(α)σδήποτε ξεφεύγει από αυτό το κυρίαρχο πλαίσιο θα διώκεται, θα απομονώνεται, θα εξορίζεται, θα προπηλακίζεται, θα είναι το ξένο, το άλλο, το διαφορετικό. Κάπου εδώ όμως θα δανειστούμε από τον Φουκώ την άποψη ότι όπου υπάρχει εξουσία υπάρχει και αντίσταση. Τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρούμε την ύψωση αναχωμάτων απέναντι σε αυτές τις σεξιστικές και φασιστικές λογικές που περιορίζουν την ελεύθερη βούληση και δράση των υποκειμένων.

Η επίθεση που δέχονται τα σώματα των θηλυκών και των ΛΟΑΤΚΙ υποκειμένων από τις κυρίαρχες πολιτικές, είναι δυνατόν, ακριβώς μέσα από τη διαδικασία της αντίδρασης, να αλλάξει κατεύθυνση και σαν μπούμερανγκ να στραφεί εναντίον τους. Όσο οι επιθέσεις εντείνονται οι αντιστάσεις οξύνονται, και αυτή είναι δυνατό να δημιουργήσει συνθήκες ρήξης, αλλά και νίκης. Στο εγχώριο συγκείμενο, ακολουθώντας και το διεθνές παράδειγμα, οι θεματικές που άπτονται του ζητήματος του φύλου την τελευταία δεκαετία έχουν μπει με δυναμικό τρόπο στον δημόσιο λόγο. Σε αυτό βέβαια έχει βοηθήσει και το γεγονός ότι τόσο στο ακαδημαϊκό όσο και στο κινηματικό επίπεδο έχει τεθεί μια τέτοια ατζέντα. Μια άλλη διαπίστωση όμως είναι ότι τα ζητήματα φύλου και γενικότερα ο αντισεξισμός συζητούνται αποσπασματικά και δεν αποτελούν θέματα της βασικής πολιτικής ατζέντας του κινηματικού χώρου.

Συζητούνται αποσπασματικά και δίχως προτάσεις ουσιαστικής αλλαγής του τρόπου σκέψης και δράσης και επιπλέον τις περισσότερες φορές τίθενται μέσα από τη λογική ότι αφού δεν τίθεται από τις ίδιες τις γυναίκες δεν υπάρχει λόγος να τεθεί από τους άνδρες.

Το ζήτημα του αντισεξισμού εν γένει δεν είναι μια καθημερινή πρακτική ενσωματωμένη τόσο στις ατομικές συμπεριφορές όσο και στις πολιτικές διαδικασίες και αυτό είναι ένα βασικό ζητούμενο του κινήματος.

Από την άλλη, το αντιφασιστικό κίνημα, μέσα από τις αντιφασιστικές δράσεις, τόσο σε πρακτικό όσο και σε θεωρητικό επίπεδο, μετά και από την άνοδο της Χρυσής Αυγής, παρουσιάζει μια συνεχή και συνεπή παρουσία. Πόσο όμως αντισεξιστικό μπορεί να θεωρηθεί το αντιφασιστικό κίνημα; Ο μιλιταριστικός τρόπος, όπως αυτό εκδηλώνεται τόσο μέσα από την αμφίεση, αλλά και από τις μεθόδους αντιμετώπισης των φασιστών, λειτουργεί αποτρεπτικά στη διαδικασία της αντισεξιστικοποίησης του αντιφασιστικού κινήματος. Αυτό δεν σημαίνει ότι και θηλυκά υποκείμενα δεν συμμετέχουν σε αυτό και μάλιστα εξίσου

μαχητικά, αλλά η κυρίαρχη εικόνα παραμένει αρσενική, βίαιη, άγρια, εκείνη του γυμνασμένου μάτσο άνδρα, η οποία λειτουργεί αποτρεπτικά για τους πολλούς/ές.

Αυτό βέβαια δεν είναι άσχετο από τα στερεότυπα που κυριαρχούν και που σχετίζονται τόσο με την έμφυλη διάσταση της χρήσης του δημόσιου χώρου, αλλά και με την μονοπωλιακή χρήση της βίας από τα αρσενικά υποκείμενα και την ταυτόχρονη τοποθέτηση των θηλυκών υποκειμένων στην κατάσταση του ευάλωτου, του αδύναμου, του ευαίσθητου, φοβισμένου πλάσματος. Ως εκ τούτου, το αντιφασιστικό κίνημα μονοπωλείται από αυτή την εικόνα του μάτσο, γυμνασμένου άνδρα που επιτίθεται στον μάτσο, γυμνασμένο φασίστα.

Η μορφή του αντιφασιστικού κινήματος στην Ελλάδα, έτσι όπως διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια, είναι διττή. Η μία είναι οι εκδηλώσεις-διαδηλώσεις και η άλλη η πιο επιθετική απάντηση στους φασίστες. Ο αντισεξισμός κινείται κυρίως γύρω από τη σφαίρα της ευαισθητοποίησης των υποκειμένων αναφορικά με το φύλο, τις έμφυλες διαστάσεις, τον σεβασμό στη διαφορετικότητα του άλλου. Θέλω να πω ότι δεν έχουμε δει συγκρούσεις ενάντια στον σεξισμό, ο οποίος αποτελεί ένα σύστημα ιεραρχίας στο οποίο συστηματικά υποτιμάται ο ρόλος και η υπόσταση του θηλυκού υποκειμένου, όπως έχουμε δει αντίστοιχα ενάντια στους φασίστες.

Κατά τη γνώμη μου, αυτό δεν είναι τυχαίο και είναι βαθύτατα πολιτικό. Ο σεξισμός είναι τόσο βαθιά ενσταλαγμένος μέσα μας που διακλαδώνεται, παίρνει διάφορες μορφές και εντέλει κάνει τον εχθρό αόρατο ή καλύτερα αδιόρατο. Όλοι θα πουν ότι είναι αντισεξιστές, ναι, και οι αντιεξουσιαστές-αναρχικοί θα το πουν, αλλά αλήθεια σε ποιο βαθμό είναι ικανοί, πρώτον, να αναγνωρίσουν τον σεξισμό και, δεύτερον, πόσο αλλά και με ποιους τρόπους είναι διατεθειμένοι να τον παλέψουν όταν οι ρίζες της πατριαρχίας είναι τόσο βαθιές και οι ίδιοι καλύπτονται αρκετές φορές κάτω από τον μανδύα της αντιεξουσίας; Από την άλλη, ο αντιφασισμός έχει έναν εχθρό, ξεκάθαρο, τον φασισμό, τον ακροδεξιό, τη ρητορική του και την

πρακτική του και επομένως μπορεί να αντιμετωπιστεί.

Η αντισεξιστικοποίηση του αντιφασιστικού κινήματος εμφανίζεται ως πρόκληση και ως μεγάλο στοίχημα στις δεδομένες συνθήκες. Είναι, ωστόσο, εφικτό να ενσταλάξουμε στοιχεία αντισεξισμού μέσα στο αντιφασιστικό κίνημα. Στη Ροζάβα, για παράδειγμα, πρόσφατα δημιουργήθηκε ένας πυρήνας IRPGF5, και αν ακούσετε τη σύντομη διακήρυξή τους, αναφέρονται στον πόλεμο ενάντια στην πατριαρχία ως θεμελιώδες στοιχείο της δράσης τους. Εδώ, –που τόσο πολύ επικαλούμαστε το παράδειγμα της Ροζάβα, ίσως γιατί απέχει πολύ από τον δικό μας τρόπο ζωής και οργάνωσης και ό,τι απέχει το εξωτικοποιούμε, το θαυμάζουμε από μακριά, αλλά είναι δύσκολο να το υιοθετήσουμε γιατί θα πρέπει να αλλάξουμε μάλλον ριζικά–, θα ακούσουμε για την πατριαρχία και τον πόλεμο που πρέπει να κάνουμε ενάντια σε αυτή αν όχι ποτέ τότε σίγουρα σπάνια, κυρίως στις 30 Νοέμβρη ή σε κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας. Είναι κάπως επετειακός αυτός ο πόλεμος.

Η καθημερινή μας δράση σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων μας μπορεί να αποτελέσει τη ρωγμή σε αυτό το κυρίαρχο πλαίσιο αντιλήψεων. Η μάχη ενάντια στον φασισμό και τον σεξισμό είναι προσωπική, αλλά και συλλογική υπόθεση. Για αυτό, όταν είμαστε μάχιμοι αντιφασίστες δεν μπορούμε να μην είμαστε και μάχιμοι αντισεξιστές, όποια μορφή κι αν λαμβάνει αυτή η δράση. Κάπως έτσι θα οικοδομήσουμε το άλλο παράδειγμα, όπως έγινε και γίνεται διαρκώς στη Ροζάβα. Οι αντιδράσεις και η συσπείρωση των θηλυκών και ΛΟΑΤΚΙ υποκειμένων εξάλλου σε Ευρώπη και Αμερική, σε ένα global6 θα λέγαμε επίπεδο, ενάντια στις επιθέσεις που δέχονται από τις κυρίαρχες κρατικές-εθνικές πολιτικές, αποτελεί ένα σημείο όπου ο αντιφασισμός και ο αντισεξισμός συναντιούνται και είναι δυνατόν να οικοδομήσουν μια άλλη πραγματικότητα, ισότητας, αλληλεγγύης και αξιοπρέπειας, συνειδητοποιώντας βέβαια ότι οι ρίζες της πατριαρχίας είναι πολύ βαθιές και πρέπει να σκάψουμε πολύ, μέσα μας και έξω μας, ατομικά και συλλογικά, για να τις ξεριζώσουμε από την καθημερινή μας πρακτική και ζωή.

Βιβλιογραφία:

Φουκώ Μισέλ, 1982 [1980], *Η ιστορία της σεξουαλικότητας Ι: Η δίψα της γνώσης*, μτφρ. Γκλόρυ Ροζάκη, Αθήνα: Ράππα.

Χαλκιά Αλεξάνδρα, 2007[2004], *Το Άδειο Λίκνο της Δημοκρατίας; Σεξ, έκτρωση και εθνικισμός στην Ελλάδα*, μτφρ. Μαρία Καστανάρα, επιμ. Χριστίνα Κωνσταντάκη & Σοφία Φίλερη, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Rawwida Baksh & Wendy Harcourt (ed), [2015], *The Oxford Handbook of Transnational Feminist Movements*, Οξφόρδη: Oxford University Press.

Σημειώσεις:

1. Για μια διεξοδική καταγραφή της ανόδου της ακροδεξιάς στην Ευρώπη βλ. Martin Smith & Tash Shifrin, (2016), "Fascism and the far right in Europe: country by country guide and analysis", διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.dreamdeferred.org.uk/2016/04/fascism-and-the-far-right-in-europe-country-by-country-guide-part-one/>
2. Εδώ παραθέτουμε και τη δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου της Ν.Δ. Ν. Δένδια: «Με αυτά που κάνετε, όχι με τη Σκάρλετ Γιόχανσον δεν θα βγαίνατε για κοκτέιλ, αλλά και η μακαρίτισσα, Γεωργία Βασιλειάδου, πολύ θα σας έπεφτε!», αλλά και το σεξιστικό σχόλιο του βουλευτή Μεσσηνίας του ΣΥΡΙΖΑ Π. Κωνταντινέα εναντίον της εκπαιδευτικού Π. Σοφιανού: «Βγάλε το μέικ απ και τα σκουλαρίκια και μετά μίλα».
3. Στην Πολωνία η άμβλωση επιτρέπεται μόνο σε τρεις περιπτώσεις: αν κινδυνεύει η υγεία ή η ζωή της μητέρας, αν από τον προγεννητικό έλεγχο διαπιστωθεί κάποια σοβαρή, ανίατη ασθένεια στο έμβρυο και αν η εγκυμοσύνη ήταν αποτέλεσμα βιασμού ή αιμομιξίας.
4. Ο Τραμπ υπέγραψε μια εκτελεστική πράξη κατά των αμβλώσεων επαναφέροντας την αποκαλούμενη ως «Mexico City Policy» που είχε υιοθετήσει ο Ρόναλντ Ρίγκαν το 1984.

Πρακτικά, η απόφαση του Τραμπ απαγορεύει τη χρηματοδότηση διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που παρέχουν βοήθεια, ενημέρωση και συμβουλεύουν για θέματα οικογενειακού προγραμματισμού και αναπαραγωγικών επιλογών εφόσον μεταξύ αυτών υπάρχει και η επιλογή της άμβλωσης. Γι' αυτό και η πολιτική αυτή συχνά αποκαλείται ως διεθνής «νόμος-φίμωτρο».

5. International Revolutionary People's Guerrilla Forces.
6. Πρόκειται για έναν συνδυασμό των λέξεων global και local για να δείξει την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή εμπειριών του τοπικού στοιχείου/κινήματος με το παγκόσμιο.

Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 19

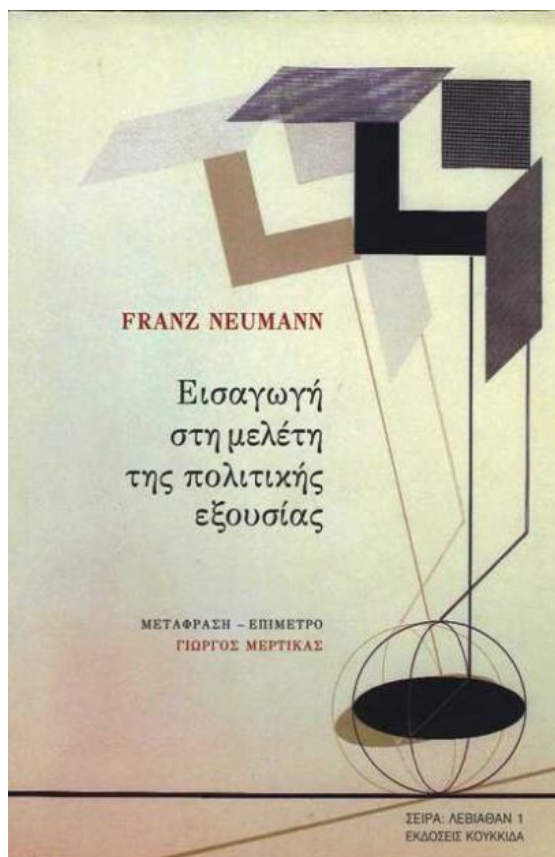
Η Μελέτη του Ζητήματος της Πολιτικής Εξουσίας

Νίκος Κατσιαούνης

Για το βιβλίο του Φραντς Νόιμαν «Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας».

Ο Φραντς Νόιμαν είναι μια εξαιρετικά σημαίνουσα μορφή πολιτικού επιστήμονα και αριστερού στρατευμένου διανοητή. Γεννημένος το 1900, την περίοδο της Βαϊμαρικής Δημοκρατίας στη Γερμανία εντάχθηκε στο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (SPD) παρέχοντας την υποστήριξή του ως νομικός σύμβουλος. Με την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία έφυγε για την Αγγλία. Εκεί θα συνεχίσει τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα με τον κοινωνιολόγο Καρλ Μανχάιμ και τον Χάρολντ Λάσκι, επεκτείνοντας τις ερευνητικές του δραστηριότητες στο πώς το δίκαιο μεταλλάσσεται σε σχέση με την ιστορική πραγματικότητα.

Το 1937 πηγαίνει στη Νέα Υόρκη όπου και θα συνδεθεί με τη Σχολή της Φρανκφούρτης. Εκεί θα εκπονήσει μια σειρά αναλύσεων οι οποίες σταδιακά θα τον οδηγήσουν στη συγγραφή του *magnus opus* του, το Βεεμώθ. Σε αυτό ο Νόιμαν υποστηρίζει ότι ο ναζισμός έχει να κάνει με την κατάληψη του κράτους από ιδιωτικά συμφέροντα – μια θέση που θα τον οδηγήσει σε σύγκρουση με τη Σχολή της Φρανκφούρτης. Πεθαίνει το 1954 σε αυτοκινητικό δυστύχημα.

Franz Neumann, *Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας*, μτφρ.-επίμετρο Γιώργος Μερτίκας, Κουκκίδα, Αθήνα 2016, σελ. 116.

Το βιβλίο *Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας* (κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κουκκίδα σε μια εξαιρετική μετάφραση και ένα κατατοπιστικό επίμετρο του Γιώργου Μερτίκα) αποτελεί έναν τόμο στον οποίο ο Νόιμαν εκπονεί τρεις μικρές αλλά περιεκτικές μελέτες γύρω από το ζήτημα της πολιτικής εξουσίας, της δικτατορίας και της θεωρίας περί του

ομοσπονδιακού κράτους.

Όπως αναφέρεται και στα *Επιλεγόμενα* του βιβλίου, «ένα χαρακτηριστικό της μεθόδου του Νόιμαν είναι να ανακαλύπτει τις παρεκκλίσεις από τον γενικό κανόνα», ενώ παράλληλα αρνείται την ευκολία των συμπερασμάτων που παράγει η ιδεολογική στράτευση και προσπαθεί να συνδυάσει τους θεωρητικούς τύπους με την εμπειρική έρευνα της κοινωνιολογίας.

Το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου αφορά την έννοια της πολιτικής εξουσίας και αποτελεί μια εισαγωγική μελέτη για τις διάφορες οπτικές γωνίες της – ένα συνοπτικό εγχειρίδιο για τους σπουδαστές της πολιτικής θεωρίας, όπως αναφέρει και ο συγγραφέας. Για τον Νόιμαν η πολιτική εξουσία είναι μια ακαθόριστη έννοια και εμπεριέχει δύο ριζικά διαφορετικές σχέσεις: τον έλεγχο στη φύση και τον έλεγχο πάνω στον άνθρωπο. Ενώ η πρώτη αποτελεί μια διανοητική εξουσία, η εξουσία που εδράζεται στον άνθρωπο είναι μια αμφίπλευρη σχέση μια και ο άνθρωπος δεν είναι απλώς κομμάτι της εξωτερικής φύσης, αλλά είναι προικισμένος με τον Λόγο (παρ' όλο που δεν δρα πάντα ορθολογικά).

Η τάση να εξομοιώνεται η πολιτική με την πολιτική της ισχύος διατρέχει την πολιτική θεωρία από τον Μακιαβέλι έως και σήμερα, μετατρέποντας έτσι την Ιστορία σε ένα πληκτικό θέρετρο ενός ανέμου και διαρκούς αγώνα των «εντός ομάδων» με τους «εκτός ομάδων». Χωρίς μια κοσμοεικόνα για τον άνθρωπο που να υπερβαίνει τη ζώδη ικανοποίηση των επιθυμιών του η πολιτική δεν θα μπορέσει ποτέ να απεγκλωβιστεί από την έννοια της ισχύος. Ο άνθρωπος για τον Νόιμαν, όπως και για ένα πλήθος στοχαστών της πολιτικής θεωρίας, δεν είναι ούτε εγγενώς κακός ούτε καλός, αλλά καθορίζεται από τις κοινωνικοϊστορικές συνθήκες. Για τον Νόιμαν η πολιτική εξουσία είναι η κοινωνική εξουσία που εδράζεται στο κράτος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου με τίτλο «Σημειώσεις για τη θεωρία της δικτατορίας» ο Νόιμαν προχωρά σε μια ανάλυση των κοινωνικών και πολιτικών χαρακτηριστικών των δικτατορικών

καθεστώτων. «Με τον όρο δικτατορία κατανοούμε την αρχή ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων που σφετερίζονται και μονοπωλούν την εξουσία του κράτους, για να την ασκήσουν χωρίς περιορισμούς» μας λέει ο συγγραφέας. Ο Νόιμαν επιχειρεί μια γενική διάκριση των ειδών δικτατορίας που παρουσιάζονται στο κοινωνικοϊστορικό πεδίο.

Ως απλή δικτατορία αποκαλεί το καθεστώς στο οποίο ο δικτάτορας ασκεί την εξουσία του μέσω του ελέγχου των παραδοσιακών μέσων εξαναγκασμού, δηλαδή του στρατού, της αστυνομίας, του δικαστικού σώματος κ.λπ. Σαν καισαρική δικτατορία ορίζει εκείνο το καθεστώς όπου ο δικτάτορας είναι αναγκασμένος να επιτύχει μια λαϊκή υποστήριξη, μια λαϊκή βάση, είτε για να ανέλθει στην εξουσία, είτε για να την ασκήσει, είτε και τα δύο. Η τρίτη μορφή δικτατορίας είναι η ολοκληρωτική δικτατορία, όπου το καθεστώς, πέρα από τον μονοπωλιακό έλεγχο των μέσων καταναγκασμού και της λαϊκής στήριξης, προχωρά και στον έλεγχο βασικών δομών για τη διατήρηση και την αναπαραγωγή της κοινωνικής ζωής, όπως η εκπαίδευση, οι οικονομικοί θεσμοί κ.λπ. Εδώ η ολότητα της κοινωνίας και της ιδιωτικής ζωής του πολίτη συμπλέκεται άμεσα με το σύστημα της πολιτικής κυριαρχίας.

Ο Νόιμαν χρησιμοποιεί παραδείγματα αυταρχικών καθεστώτων από όλη την Ιστορία (Αγίς, Κλεομένης, Πεισίστρατος, Ιούλιος Καίσαρας, αλλά και Ροβεσπιέρος, Λένιν κ.λπ.), ώστε από τη μία να καταδείξει τους όρους και τους τρόπους συγκρότησης, δομής αλλά και τις διαφοροποιήσεις των εν λόγω καθεστώτων και από την άλλη να μελετήσει την επίδρασή τους στην κοινωνική λειτουργία.

Το τελευταίο κεφάλαιο του τόμου έχει να κάνει με τη μελέτη των ομοσπονδιακών κρατών. Το θεωρητικό επιχείρημα για τη συγκρότηση των ομοσπονδιακών κρατών είναι ο περιορισμός της πολιτικής εξουσίας από την αυταρχικότητα, δηλαδή η χαλιναγωγή της κακής χρήσης της εξουσίας μέσα από την κατανομή της σε μια σειρά ανταγωνιστικών μονάδων εξουσίας. Αν και υπάρχουν αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ομοσπονδιακών

κρατών (για παράδειγμα ΗΠΑ, Καναδάς, Ελβετία, Κεντρική Αφρικανική Ομοσπονδία, ΕΣΣΔ κ.λπ.), το κοινό στοιχείο μεταξύ τους είναι νομικό και βασίζεται στο ότι ο πολίτης υπόκειται σε δύο δικαιοδοσίες: της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των ομόσπονδων κρατών. Μόνο ο νομικός, μας λέει ο Νόιμαν, μπορεί να αποφαινεται και να θέτει τα θεμέλια της εγκυρότητας για τα ομοσπονδιακά ζητήματα.

Ο συγγραφέας καταπιάνεται και με θεωρίες τόσο του πολιτικού φιλελευθερισμού όσο και των επαναστατικών θεωριών που αξίωναν τη ρήξη με το υπάρχον (για παράδειγμα, ο φεντεραλισμός του Προυντόν κ.λπ.). Το κεντρικό επιχείρημα του Νόιμαν είναι ότι παρ' όλες τις επικλήσεις η πραγματικότητα αυτών των πολιτικών σχηματισμών απέχει από τις αρχικές διακηρύξεις και στοχοθεσίες, ειδικά από τη στιγμή που ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα ή αποφάσεις των κεντρικών κυβερνήσεων λειτουργούν παρεμβατικά στις διαδικασίες άσκησης της πολιτικής.

Το βιβλίο του Φραντς Νόιμαν διατηρεί ακέραια τη φρεσκάδα του, θέτοντας ζητήματα που επανέρχονται με αμεσότητα και επεκτείνουν τον ουσιαστικό διάλογο για την ανάγνωση της σημερινής πραγματικότητας.

Η.Π.Α.: Οι Λαϊκές Συνελεύσεις που Σαρώνουν τη Χώρα ως Δομικά Στοιχεία της Αντίστασης

Sarah Lazare για το AlterNet

Μετάφραση: Άντζελα Μπολέτση, επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδη

Από το Ράλεϊ ως το Λος Άντζελες, οι κοινότητες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή χτίζοντας τις δομές του κινήματος για μία συντονισμένη αντεπίθεση. «Ένα πράγμα που είναι πολύ σαφές υπό τη διοίκηση του Τραμπ είναι ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια να παραμένουμε στη γωνιά μας και στην ενασχόλησή μας με ατομικά και επιμέρους θέματα», δηλώνει ο Manzoor Cheema, ιδρυτικό μέλος της οργάνωσης *Μουσουλμάνοι για την κοινωνική δικαιοσύνη* και του *Project South* από το Ράλεϊ της Βόρειας Καρολίνας. «Επιθέσεις συμβαίνουν παντού κατά των μεταναστών, των προσφύγων, των Μουσουλμάνων, των μαύρων, των εργαζομένων και των Εβραίων».

Ο Cheema αποτελεί έναν από τους αμέτρητους ακτιβιστές σε όλη τη χώρα που οργανώνει μεγάλες λαϊκές συνελεύσεις για την ενδυνάμωση και την ενότητα των κοινοτήτων, οι οποίες βρίσκονται στο στόχαστρο αυτής της πολύπλευρης επίθεσης. Με ρίζες στο κίνημα των μαύρων στις Η.Π.Α., στο λατινοαμερικάνικο *Encuentro* και σε αριστερούς σχηματισμούς σε όλο τον κόσμο, τέτοιου είδους φόρουμ φαίνεται να κερδίζουν έδαφος, καθώς συνεχώς αυξανόμενα πλήθη συσπειρώνονται σε κοινοτικές συνελεύσεις για να σχεδιάσουν τις στρατηγικές της αντίστασης. Ενώ τα θέματα και οι τακτικές μπορεί να διαφέρουν, οργανωτές από όλη τη χώρα τονίζουν ότι στόχος τους είναι να ενδυναμώσουν την ανεξάρτητη υποδομή του κοινωνικού κινήματος ώστε να καταστεί δυνατή μια ευρύτερη και πιο αποτελεσματική αντεπίθεση -και να καθορίσουν τις ανάγκες των πλέον κατεστραμμένων κοινοτήτων από αυτή την οδυνηρή πολιτική στιγμή.

Μόνο στο Λος Άντζελες, τουλάχιστον 10 λαϊκές συνελεύσεις από τον Νοέμβριο ως τώρα έχουν συγκεντρώσει πλήθη που κυμαίνονται από 900 έως χιλιάδες άτομα. «Έχουμε μαζευτεί για να συζητήσουμε τα τρέχοντα πολιτικά δεδομένα και να υπενθυμίσουμε στον κόσμο ότι δεν είναι μόνος και ότι υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που εργάζονται και αγωνίζονται μαζί τους», λέει ο Armando Carmona, εκπρόσωπος της οργάνωσης *National Day Laborer Organizing Network*. «Μέσα από αυτές τις συνελεύσεις, υπήρξαν κινητοποιήσεις, εργαστήρια για την εκμάθηση των δικαιωμάτων

μας και άλλες συγκεντρώσεις με αντικείμενο συζήτησης τις τοπικές επιτροπές άμυνας στις γειτονιές».

Οι σχηματισμοί αυτοί αποτελούν μέρος ενός ολόκληρου οικοσυστήματος αντίστασης στον «Τραμπισμό», το οποίο συνεχίζει να οικοδομείται σε μεγάλη κλίμακα, καθώς εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο βγαίνουν στους δρόμους, οργανώνουν άμεσες δράσεις και χρησιμοποιούν τα σώματά τους για να αντισταθούν στη συνεχιζόμενη άνοδο των επιθέσεων εναντίον μεταναστών. «Με όλη αυτή την πολιτική κρίση που εκτυλίσσεται, η αντίδραση δεν είναι αρκετή», αναφέρει ο Reed Ingalls, μέλος της *Συμμαχικής δράσης στη Γειτονιά του Σιάτλ*, μιας από τις πολλές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν την οργάνωση λαϊκών συνελεύσεων σε περιοχές σε όλη την πόλη από το βράδυ των εκλογών και μετά. **«Αυτή τη στιγμή ο στόχος είναι η οικοδόμηση της υποστήριξης, της αλληλοβοήθειας και της κοινοτικής εξουσίας. Η βασική ιδέα είναι να ξεκινήσουμε βοηθώντας τους ανθρώπους να οργανωθούν και να το κάνουμε από γειτονιά σε γειτονιά, συνδέοντάς τους με τους τόπους στους οποίους ζουν και με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν».**

Εστιάζοντας βαθύτερα

Ενώ κάποιες λαϊκές συνελεύσεις συνδέονται με τοπικές οργανώσεις όπως το *Project South*, που έχει βάση την Ατλάντα, άλλες αναδύονται ανεξάρτητα. «Οι άνθρωποι χτίζουν νέους μηχανισμούς κοινοτικής εξουσίας», λέει ο David Abud, τοπικός οργανωτής του *National Day Laborer Organizing Network*. «Αυτό προέρχεται από τη συνειδητοποίηση πως η κρατική βία κατά των κοινοτήτων μας θα συνεχίσει να υφίσταται. Το κράτος δεν πρόκειται να είναι αυτό που θα σταματήσει να εξαπολύει βία προς εμάς. Εμείς είμαστε αυτοί που πρέπει να το σταματήσουμε».

Για τον Cheema, του οποίου η οργάνωση στο *Κίνημα Λαϊκών Συνελεύσεων* [People's Movement Assemblies (PMAs)] βασίζεται στο *Project South*, είναι ζωτικής σημασίας η δημιουργία ουσιαστικών χώρων που συγκεντρώνουν τους πλέον πληγέντες από την καταπίεση και την αδικία -ένας στόχος που απαιτεί

κοπιαστική δουλειά. Τόνισε ότι τα τοπικά PMAς χρονολογούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, με την ομάδα *Black Workers for Justice* να θέτει τα θεμέλια για τις συνεχιζόμενες διαδικασίες σήμερα.

«Έχουμε αυτό που λέμε μία δυνατή βάση συνεργασίας που παράγει τις συνελύσεις (PMAς) στο τρίγωνο της Βόρειας Καρολίνας», εξήγησε. «Αυτή η βάση συνεργασίας ιδρύθηκε την Πρωτομαγιά του 2016 από 15 οργανώσεις στις οποίες συμμετέχουν εργαζόμενοι, μαύροι, Λατινοαμερικάνοι, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι». Οι ομάδες που συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων είναι οι Black Workers for Justice, Muslims for Social Justice, Jewish Voice for Peace, Fight for \$15 και οι United Electrical, Radio and Machine Workers (UE), Local 150.

«Η πρώτη μας συνέλευση τον Δεκέμβριο καλέστηκε, οργανώθηκε και συγκλήθηκε από αυτές τις οργανώσεις», είπε ο Cheema που επισήμανε πως τα PMAς παρέχουν μετάφραση και δωρεάν παιδική φροντίδα. «Είμαστε πολύ ξεκάθαροι ως προς το ότι η ηγεσία θα πρέπει να ανήκει στις κοινότητες που πλήττονται περισσότερο από τους αγώνες που αναδεικνύουμε. Ταυτόχρονα όμως, οι συναντήσεις είναι ανοιχτές και διαφανείς».

«Μέσω αυτής της συνάντησης, δημιουργήσαμε ομάδες εργασίας που θα συνεχίσουν τη διαδικασία και θα διατηρήσουν τους στόχους της συνέλευσης», συνέχισε ο Cheema. Από τον Δεκέμβριο ως τώρα, ο συνασπισμός αυτός έχει οργανώσει 3 ακόμα PMAς σε κάθε ένα από τα οποία συμμετείχαν τουλάχιστον 100 άτομα.

Η ανακοίνωση για τη συνέλευση (PMA) που έγινε τον Ιανουάριο στο Ράλεϊ ασχολείται με τοπικά και εθνικά θέματα αναφέροντας: «Ο Τραμπ έχει διορίσει στο υπουργικό του συμβούλιο στελέχη πολυεθνικών και της Wall St., εχθρούς της εργατικής τάξης και των καταπιεσμένων ανθρώπων, πλούσιες ελίτ δηλαδή που μισούν τους ίδιους ανθρώπους που τα υπουργεία τους υποτίθεται πως έχουν καθήκον να διαφυλάσσουν. Η Δεξιά στο Ράλεϊ προσπαθεί να διατηρήσει τον έλεγχο στο κυβερνητικό γραφείο και έχει υφαρπάξει την εξουσία μεταβάλλοντας τον έλεγχο σε πολλές

κρατικές υπηρεσίες». Σύμφωνα με τον Cheema, απαιτείται ακόμα περισσότερη δουλειά για να συγκεντρώσουμε τους ανθρώπους που επηρεάζονται περισσότερο από αυτά τα προβλήματα. «Αναγνωρίζουμε πως πρέπει να γίνει λεπτομερής προσέγγιση των καταπιεσμένων ανθρώπων, κάτι το οποίο αποκαλούμε 'εστιάζοντας βαθύτερα'. Στην τελευταία συνέλευση (PMA) προβάλλαμε την ανάγκη να προσεγγίσουμε ανθρώπους που έχουν πληγεί αλλά δεν έχουν πόρους και μπορεί να μην έχουν μέσα μεταφοράς».

«Το συμπέρασμά μου είναι πως από τότε που εμφανίστηκε ο Τραμπ, υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το μοντέλο των Λαϊκών Συνελεύσεων PMA ώστε να οικοδομηθούν ισχυρότερες συμμαχίες και δίκτυα σε όλη τη χώρα. Αυτή η κίνηση όμως δεν είναι προσανατολισμένη προς την επίτευξη της εκλογής των Δημοκρατικών. Χρειαζόμαστε ανεξάρτητες δομές ριζωμένες έξω από τα πολιτικά κόμματα στη βάση τους, όπου οι άνθρωποι φέρουν προ των ευθυνών όποιον κι αν βρίσκεται στην εξουσία».

Από τη Μαύρη Ζώνη της Αλαμπάμα στην Αυτόνομη Ζώνη των Ζαπατίστας

Παρότι η τρέχουσα αναπαραγωγή των PMAs στο Ράλεϊ μπορεί να είναι νέα, το μοντέλο αυτό πηγάζει από βαθιές παραδόσεις.

«Υπάρχει μία ιστορία εδώ», είπε Kali Akuno, ο συνδιοργανωτής της ομάδας *Cooperation Jackson* με βάση το Μισισίπι και οργανωτής της ομάδας *Malcolm X Grassroots Movement*. Ο Akuno, ο οποίος οργανώνει λαϊκές συνελεύσεις στο Τζάκσον, τόνισε πως «η ιστορία αυτής της παράδοσης των λαϊκών συνελεύσεων πηγαίνει πολύ πίσω στη δουλειά. Εδώ στο Μισισίπι, αμέσως μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, υπήρχαν καλά οργανωμένες και σχεδιασμένες λαϊκές συνελεύσεις μεταξύ των πρώην υποδουλωμένων μαύρων με αντικείμενο τη διάδοση πληροφοριών, ειδήσεων, την προσπάθεια εύρεσης των οικογενειών και την επαναδημιουργία της κοινότητας. Αυτή η παράδοση και η μνήμη παρέμεινε ζωντανή στις δεκαετίες του 1950 και του '60, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του Καλοκαιριού της Ελευθερίας (1964)¹».

Το *Project South* αποβλέπει στο πρότυπο του κινήματος της Ελευθερίας των Μαύρων στα μέσα της δεκαετίας του '60 που οργανώθηκε στην Αλαμπάμα και ηγήθηκε από τις ομάδες *Lowndes County Freedom Organization* και *Student Nonviolent Coordinating Committee* την εποχή του Jim Crow. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στη Μαύρη Ζώνη της Αλαμπάμα, όπου οι λευκοί ιδιοκτήτες των φυτειών διατηρούσαν τον κοινωνικο-οικονομικό έλεγχο πάνω στους μαύρους κατοίκους, πολλούς από τους οποίους απασχολούσαν ως επίμορτους καλλιεργητές. Όταν οι μαύροι κάτοικοι της Lowndes County άρχισαν να οργανώνονται ενάντια στη σχεδόν απόλυτη καταπίεση στο δικαίωμα ψήφου των Αφροαμερικανών, πολλοί δέχθηκαν ως αντίποινα εξώσεις από τους λευκούς γαιοκτήμονες. Τότε οργανώθηκαν μαζικές συνελεύσεις και στήθηκαν ολόκληρες πόλεις από σκηνές για τη στέγαση των νέων αστέγων, μία υποδομή που κράτησε 2 χρόνια και περιλάμβανε την άμυνα της ίδιας της κοινότητας ενάντια στην λευκή ρατσιστική βία.

Στην ηλικία των 85, ο Nellie Nelson, πρώην επίμορτος καλλιεργητής στη Lowndes County, αναφέρει: «Ενδιαφερόμουν πολύ για τις μαζικές συνελεύσεις γιατί ήθελα να μάθω όλα όσα μπορούσα και να κάνω ό,τι ήταν δυνατόν καθώς χρειαζόμασταν μεγαλύτερη βοήθεια εδώ στη Lowndes County και έπρεπε να ενωθούμε».

Οι ακτιβιστές όμως κοιτάζουν και πέρα από τα σύνορα των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένου του 6^{ου} Παναφρικανικού Κογκρέσου που πραγματοποιήθηκε στην Τανζανία το 1974, καθώς και το Κίνημα Εθνικής Απελευθέρωσης των Ζαπατίστας, το οποίο εξαπέλυσε επίθεση κατά της κυβέρνησης του Μεξικού και της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου της Βόρειας Αμερικής το 1994. Οι Ζαπατίστας, οι οποίοι συνεχίζουν να οργανώνουν και να κατέχουν έδαφος στην Τσιάπας στο Μεξικό, εδραίωσαν εξ αρχής τις κοινοτικές συνελεύσεις στην πολιτική τους παράδοση, ως μια μορφή αυτοκυβέρνησης και αυτονομίας για τις ιστορικά καταπιεσμένες κοινότητες αυτοχθόνων.

Εν τω μεταξύ, τα Παγκόσμια Κοινωνικά Φόρουμ χρονολογούνται από το 2001, όταν άνθρωποι από όλο τον κόσμο συγκεντρώθηκαν στη Βραζιλία για να δημιουργήσουν μια εναλλακτική δομή σύγκλισης ενάντια στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, μία συγκέντρωση της παγκόσμιας καπιταλιστικής ελίτ. Εμπνευσμένα από το λατινοαμερικάνικο Encuentro, τα κοινωνικά φόρουμ έχουν έκτοτε οργανωθεί σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και της περίπτωσης του Ιράκ, το οποίο πραγματοποίησε το 1^ο του κοινωνικό φόρουμ το 2013 υπό το σύνθημα «ένα άλλο Ιράκ είναι δυνατό με ειρήνη, ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνική δικαιοσύνη». Μερικά από τα πρώτα PMAς στις ΗΠΑ έλαβαν χώρα σε τέτοιες συναθροίσεις, όπως το *Border Social Forum* στο Ελ Πάσο του Τέξας και στη Σιουδάδ Χουάρες.

Η οργάνωση *Project South* άρχισε να κλιμακώνει τις προσπάθειές της για να οργανώσει τις *Συνελεύσεις του Κινήματος του Νότου* στον άμεσο απόηχο της Αραβικής Άνοιξης και αναφέρει τις δημόσιες συνελεύσεις στην πλατεία Ταχρίρ ως πηγή έμπνευσης. Ομάδες ατόμων που είχαν τα ηνία της αντίστασης στην Αίγυπτο, συμπεριλαμβανομένου του κινήματος της 6^{ης} Απριλίου, σήμερα καταδιώκονται βίαια και κυνηγιούνται από το καθεστώς του Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι, με την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρ' όλα αυτά, το *Project South* σημειώνει ότι η πλατεία Ταχρίρ αποτέλεσε σημαντικό χώρο αντίστασης, γράφοντας: «Η κυβέρνηση ανέστειλλε τις υπηρεσίες επικοινωνιών αλλά οι άνθρωποι έκαναν χρήση άλλων μεθόδων και έστησαν ιατρικές σκηνές, πολιτιστικά γεγονότα και πολιτικές συζητήσεις».

Η έναρξη του *Κινήματος Ελευθερίας του Νότου* το 2012 εμπνεύστηκε, εν μέρει, από τις καταστροφές που προκάλεσε ο τυφώνας Κατρίνα στις κοινότητες των ακτών του Κόλπου του Μεξικού. «Αφότου έγιναν μάρτυρες και βίωσαν την καταστροφή του τυφώνα Κατρίνα και την αδυναμία του κινήματος να ανταποκριθεί αποτελεσματικά, οι πιο ενεργοί του κινήματος εισήγαγαν περιφερειακές στρατηγικές για τη δημιουργία ισχυρότερων υποδομών και τη διασφάλιση της ικανότητας να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες κρίσεις σε κάθε μέτωπο», γράφει το *Project*

South. Από το 2008 έχουν λάβει χώρα τουλάχιστον 400 συνελεύσεις (PMAs) στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στην πορεία προς την 6^η Συνέλευση του Κινήματος του Νότου, τον Οκτώβριο του περασμένου έτους, οι βασικές οργανώσεις που αποτελούν μέρος όλου αυτού του δικτύου οργάνωσαν δεκάδες συνελεύσεις στον νότο, οργανώνοντας πρώην φυλακισμένους στην Αλαμπάμα, νέους στην Ατλάντα και αγρότες στη Μαύρη Ζώνη. **Αναμένεται ότι ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί, ίσως και να διπλασιαστεί φέτος. Συνελεύσεις θα λάβουν χώρα όλο το καλοκαίρι και νωρίς το φθινόπωρο.**

Πώς θα βγούμε από αυτό το αδιέξοδο;

Το Κίνημα Λαϊκών Συνελεύσεων (PMA) έχει διαδραματίσει έναν κρίσιμο ρόλο στο να ενωθούν μεταξύ τους τωρινοί και παλαιότεροι φυλακισμένοι καθώς και κινήματα στο εξωτερικό. Το 2011 η περιοχή Μοντγκόμερι στην Αλαμπάμα, φιλοξένησε τη Λαϊκή Συνέλευση Πρώην Κρατουμένων, που περιγράφεται ως «ιστορική συνάντηση αφιερωμένη σε τρεις κοινές στρατηγικές κατά των διακρίσεων στην απασχόληση, της κράτησης με χειροπέδες των γυναικών κρατουμένων κατά τη διάρκεια της εργασίας, και της στέρησης του δικαιώματος της ψήφου μετά την αποφυλάκιση».

Ο Kenneth Glasgow είναι ένας οργανωτής της *The Ordinary People Society* και του *Free Alabama Movement*, το οποίο αποτελείται από φυλακισμένους και το οποίο συντόνισε την **πανεθνική απεργία στις φυλακές τον περασμένο Σεπτέμβριο «για τον τερματισμό της δουλείας στην Αμερική»**. Ο ίδιος αναφέρει ότι οι άνθρωποι σε όλη την Αλαμπάμα συνεχίζουν να οργανώνουν PMAs σχετικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και τον πόλεμο των ναρκωτικών. Αυτό περιλαμβάνει συνελεύσεις με πρώην και νυν κρατούμενους και τις οικογένειές τους, κάτι που επιτυγχάνεται μέσω τηλεδιασκέψεων και επισκέψεων στις φυλακές.

«Θέτουμε ερωτήσεις και λαμβάνουμε πληροφορίες σχετικά με το τι πρέπει να τεθεί επί τάπητος, τότε και πώς. Μόλις το κάνουμε αυτό, είμαστε σε θέση να προβούμε σε κάποιο είδος δράσης.

Συνήθως είναι κάποιου είδους πορεία ή διαμαρτυρία για την ανάδειξη ενός συγκεκριμένου ζητήματος. Έχουμε ήδη παραστεί σε φυλακές και ενώπιον του Τμήματος Διορθώσεων για να κάνουμε πορείες και διαδηλώσεις».

Σε μια τέτοια συνέλευση, τον Ιανουάριο, το *Free Alabama Movement* αποφάσισε να ξεκινήσει ένα μποϊκοτάζ στην *Aramark*, τον κορυφαίο διανομέα τροφίμων στις φυλακές, και στην *Corizon*, μια βασική ιατρική εταιρεία που επωφελείται από τις φυλακές. «Οι λαϊκές συνελεύσεις λειτουργούν τόσο καλά επειδή είναι απλές. Οι άνθρωποι έρχονται με ερωτήσεις. Εμείς απαντάμε στα ερωτήματα αυτά με λύσεις».

Σύμφωνα με τον Glasgow, ο οποίος ζει στην πόλη Ντόθαν της Αλαμπάμα, **οι συνελεύσεις (PMAs) σε ολόκληρη την πολιτεία και τη νοτιότερη περιοχή έχουν αυξηθεί ραγδαία από τότε που εξελέγη ο Τραμπ.** Οι άνθρωποι είναι πραγματικά φοβισμένοι και θέλουν να εμπλακούν και να συμμετάσχουν.

Οι συνελεύσεις κερδίζουν έδαφος καθώς άνθρωποι σε όλη τη χώρα πειραματίζονται με νέους σχηματισμούς. Ο Ayako Maruyama και ο Kenneth Bailey συμμετέχουν στο *Design Studio for Social Intervention* στη Βοστώνη. Από τον Νοέμβριο, η οργάνωσή τους έχει δημιουργήσει ένα «Κέντρο αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης», που διαμορφώθηκε με πρότυπο τα κέντρα αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για φυσικές καταστροφές, αλλά έχει σχεδιαστεί για να ανταποκρίνεται στην τρέχουσα πολιτική κρίση. Ο χώρος, ανοιχτός σε όλους, παρέχει ευκαιρίες για συλλογικό μοίρασμα τροφίμων, συλλογική θεραπεία, πολιτικές συζητήσεις, δημιουργία πολιτικής τέχνης, προβολές ταινιών, μελέτη ριζοσπαστικών βιβλίων και μουσικής. «Χρειαζόμαστε τρόπους ώστε να εκπαιδεύσουμε την κοινωνία για την αντιμετώπιση των κοινωνικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, ως μέρος της πολιτικής μας πρακτικής», δηλώνει ο Bailey.

Ο Akuno υπογραμμίζει ότι «είναι μία διαρκής πάλη η οικοδόμηση λαϊκών συνελεύσεων, το να διατηρείται η λειτουργία τους, να κρατιούνται ζωντανές και άμεσα ανταποκρινόμενες στα ζητήματα

της ημέρας καθώς και το να μην μετατρέπονται σε σεχταριστικά οχήματα. Όταν γίνονται σωστά, νομίζω πως οι συνελεύσεις αποτελούν τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία της κοινωνικής δομής από τα κάτω προς τα πάνω, της συμμετοχικής δημοκρατίας που προβάλλει τα συμφέροντα των κοινοτήτων, σε αντίθεση με οποιοδήποτε άλλο μέσο έχω χρησιμοποιήσει ποτέ.

Αυτή τη στιγμή η ύπαρξη των συνελεύσεων έχει σπουδαία σημασία διότι τόσοι πολλοί άνθρωποι στην κοινωνία μας βρίσκονται κοινωνικά προσανατολισμένοι προς τον ατομικισμό και την εξατομίκευση. Αυτό εκτρέφει μία ατμόσφαιρα και μία πολιτική κουλτούρα όπου δεν υπάρχει αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη όμως είναι μία απόλυτη ανάγκη τώρα. Η συνέλευση αποτελεί έναν πρακτικό τρόπο για να χτίσουμε την αλληλεγγύη και να θέσουμε ερωτήσεις όπως το πώς μπορούμε να αντισταθούμε, πώς μπορούμε να βρούμε διέξοδο από αυτό και ποιο είναι το πρόγραμμά μας ώστε να δημιουργήσουμε το μέλλον που θέλουμε».

Σημείωση:

1. Καμπάνια στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1964 σε μια προσπάθεια για την εγγραφή σε εκλογικούς καταλόγους των νοτίων πολιτειών όσων περισσότερων Αφροαμερικανών ψηφοφόρων.

Πηγή: <https://www.alternet.org/activism/why-popular-assemblies-springing-across-country-are-building-blocks-resistance>

Το κείμενο δημοσιεύεται στο Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 19.

Μικρό Οδοιπορικό στα Μέτωπα Υπεράσπισης του Νερού

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Το μικρό οδοιπορικό μας στα τρέχοντα κοινωνικά μέτωπα της υπεράσπισης του νερού ως ελεύθερου φυσικού κοινωνικού αγαθού ξεκινά από την Κρήτη, μια από τις περιοχές της χώρας που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ερημοποίησης, όπως συμβαίνει με τη δυτική Στερεά Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου, την ορεινή ζώνη των Ιονίων νήσων, τα νησιά του Αιγαίου, την Εύβοια και μέρος της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Θράκης.

Την παραπάνω οδυνηρή προοπτική για την βιοποικιλότητα, το νερό και το έδαφος του νησιού, δεν συμμερίστηκε η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας η οποία πρόσφατα ενέκρινε το επενδυτικό σχέδιο «**Ίτανος Γαία**» που αφορά το Κάβο Σίδηρο στην περιοχή της Σητείας. Ειδικότερα, πρόκειται για την περίφημη επένδυση κοντά στο Φοινικοδάσος του Βάι στην οποία εμπλέκεται άμεσα η μονή Τοπλού και μια εταιρεία βρετανικών συμφερόντων.

Τον Μάιο του 2016, 17 φορείς και 123 πολίτες προσέφυγαν για την ακύρωση του Προεδρικού Διατάγματος και παρόλο που η επίμαχη περιοχή έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, ενώ επιμέρους τμήματά της έχουν χαρακτηρισθεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι μπορεί να προχωρήσει ένα σχέδιο κατασκευής τουριστικών κατοικιών το οποίο, πέρα από την προώθηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού, απειλεί τους υδάτινους πόρους της περιοχής καθώς προβλέπει τη δημιουργία γηπέδου γκολφ. Όπως είναι γνωστό, ένα τέτοιο γήπεδο έχει μεγάλες απαιτήσεις άρδευσης, έστω και εποχικές, γεγονός που σημαίνει μεγάλη κατανάλωση νερού. Συγκεκριμένα, σε έναν χρόνο ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει περίπου 1.000.000 μ³ νερό, όσο καταναλώνει, δηλαδή, την ίδια χρονική περίοδο μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων! Αναρωτιέται λοιπόν κανείς ποιες θα είναι οι επιπτώσεις από τη συγκεκριμένη επένδυση όσον αφορά την επάρκεια του νερού στην πλέον ξηροθερμική περιοχή της Ευρώπης, που ήδη από το 1995 έχει ενταχθεί στις επικίνδυνες για ερημοποίηση περιοχές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η απόφαση του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου μπορεί να αποκτήσει πιλοτικό χαρακτήρα για

αντίστοιχα σχέδια που απειλούν τους φυσικούς πόρους και προωθούνται με τη μέθοδο του *fast track* την οποία εγκαινίασε το παλιό πολιτικό σύστημα των ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και υιοθετεί σήμερα, με μαεστρικό τρόπο, η πρώτη φορά Αριστερά. Όπως αναφέρεται στην απόφαση, το επενδυτικό σχέδιο, έχει χαρακτηριστεί από το 2012 στρατηγική επένδυση με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων, που σημαίνει ότι για να εξυπηρετηθεί μια επιθετική επιχειρηματικότητα, παρακάμπτονται οι αντιρρήσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των πολιτών και η περιβαλλοντική νομοθεσία.

• ΡΕΘΥΜΝΟ:

Η προστασία του νερού απασχολεί και όσους αντιστέκονται σε φαραωνικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν το νερό για ενεργειακούς σκοπούς, μακριά από τις κοινωνικές ανάγκες.

Σε πρόσφατη ανακοίνωσή της η **Συντονιστική Ομάδα Ρεθύμνου του Παγκρήτιου Δικτύου κατά των βιομηχανικών ΑΠΕ** αναφέρεται στον υβριδικό σταθμό της ΤΕΡΝΑ στο φράγμα Ποταμών. Σημειώνει: «Το φράγμα Ποταμών σχεδιάστηκε για “την άρδευση του κάμπου του Ρεθύμνου και την ουσιαστική ενίσχυση της υδροδότησης του Δήμου Ρεθύμνου”. Όλες οι εγκρίσεις Περιβαλλοντικών Όρων που του έχουν δοθεί αφορούν αποκλειστικά την ύδρευση των δήμων Ρεθύμνου και Αρκαδίου και την άρδευση 25.820 στρεμμάτων σε δήμους Ρεθύμνου και Αρκαδίου. Ωστόσο, λίγο πριν τα εγκαίνια του φράγματος το 2009, άρχισαν να προετοιμάζουν την κοινή γνώμη για την “ενεργειακή αξιοποίηση” του».

Μετά την υπογραφή της συμφωνίας με την ΤΕΡΝΑ, το 2012, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ συμπεριφέρεται πλέον αποκάλυπτα ως πλασιέ, διαφημίζοντας το “μεγάλο αναπτυξιακό έργο”, τον υβριδικό της ΤΕΡΝΑ», συνεχίζει η επιτροπή και θέτει το ακόλουθο ερώτημα:

«Για ποιόν είναι “αναπτυξιακό” ένα έργο που θα καταστρέψει ανεπιστρεπτί τόσες προστατευόμενες περιοχές σε Ρέθυμνο, Αμάρι και Σητεία για να παράγεται ρεύμα 50 MW για 8 ώρες μόνο την

ημέρα, το οποίο θα πουλιέται στο δίκτυο προς 236 ευρώ η μεγαβατώρα όταν η λιανική τιμή της μεγαβατώρας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο είναι 70 ευρώ;»

Με λίγα λόγια: Τόσα χρόνια, η προπαγάνδα των εταιρειών ΑΠΕ υποστήριζε ότι θα σωθεί ο πλανήτης με την αξιοποίηση του ήλιου και του αέρα και θα κλείσουν τα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια. Κι αφού ξεριζώθηκαν χιλιάδες στρέμματα πολύτιμης βλάστησης και τσιμεντώθηκαν βουνά για να γεμίσουν ανεμογεννήτριες, η ΤΕΡΝΑ ομολογεί πως όχι μόνο δεν μας σώζουν οι ανεμογεννήτριες αλλά το ασταθές ρεύμα που παράγουν δημιουργεί προβλήματα στο δίκτυο και στα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια!».

▪ ΦΘΙΩΤΙΔΑ:

Αρνητικές μπορεί να αποδειχτούν οι εξελίξεις όσον αφορά το νερό στην περιοχή της Φθιώτιδας. Όπως ανακοίνωσε στις 24 Ιουλίου το υπουργείο Τουρισμού υπογράφηκε το Προεδρικό Διάταγμα για την οριοθέτηση του Atalanti Hills, της πρώτης Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) σε μη παραθαλάσσια περιοχή στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στον Έξαρχο της Αταλάντης.

Στην ανακοίνωσή του το υπουργείο υποστηρίζει ότι βασικό χαρακτηριστικό της επένδυσης αποτελεί «το περιορισμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα καθώς οι κτηριακές εγκαταστάσεις θα καλύψουν μόνο το 2,56% της συνολικής έκτασης της ΠΟΤΑ, δηλαδή 420 από τα 12.500 στρέμματα».

Δεν λέει ωστόσο κουβέντα για την κατασκευή τριών γηπέδων γκολφ (18 οπών το καθένα), τα οποία απειλούν να στραγγίσουν τα υδάτινα αποθέματα της περιοχής. Όπως αναφέραμε στην αρχή, ένα γήπεδο γκολφ απαιτεί ετησίως όσο νερό καταναλώνει μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων.

Τι άλλες επιπτώσεις στο περιβάλλον έχει όμως ο τουρισμός τύπου γκολφ;

Για να συντηρηθεί ο χλοοτάπητας των γηπέδων απαιτείται επίσης

εντατική χρήση φυτοφαρμάκων, τα οποία είναι κυρίως χημικά και όχι οργανικά. Έτσι, προκαλείται ρύπανση και αλάτωση του εδάφους, ρύπανση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων καθώς και της τοπικής ατμόσφαιρας. Η εγκατάσταση γηπέδων γκολφ έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των χρήσεων γης, μέσα από τη δημιουργία μεγάλης κλίμακας υποδομών, σε βάρος παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως η γεωργία.

Πώς συμβιβάζεται λοιπόν το συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής μονοκαλλιέργειας με την δημόσια συζήτηση που αναπτύσσεται, εν μέσω οικονομικής ύφεσης, για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, όταν δεσμεύεται ένας πολύτιμος φυσικός πόρος όπως το νερό;

▪ ΕΥΒΟΙΑ:

Στην ίδια περιοχή, αυτήν της Στερεάς Ελλάδας, το τελευταίο χρονικό διάστημα δραστηριοποιείται εκ νέου η ομάδα πολιτών για τη διάσωση και ανάδειξη του υγροβιότοπου του Κολοβρέχτη. Ο υγροβιότοπος βρίσκεται στα σύνορα των δήμων Μεσσαπίων-Διρφύων και Χαλκιδέων, μεταξύ Ψαχνών και Νέας Αρτάκης, στην κεντρική Εύβοια. Στον Κολοβρέχτη έχουν καταγραφεί 193 είδη πουλιών εκ των οποίων τα 56 προστατευόμενα (ερωδιοί, χαλκόκοτες, γλαρόνια, πρασινοκέφαλες πάπιες, γερακίνες, καλημάνες).

Την τελευταία 30ετία η λογική του κέρδους σε βάρος Φύσης-Κοινωνίας, η συστηματική αδιαφορία πολιτείας και αυτοδιοίκησης, παρά τις κατά καιρούς αναλαμπές, πλήττουν θανάσιμα τον υγροβιότοπο. Με τον χρόνο ο Κολοβρέχτης υποβαθμίζεται περιβαλλοντικά, μειώνεται η έκτασή του, ενώ οι πολίτες της περιοχής στερούνται την πρόσβαση σε ένα σημαντικό φυσικό και κοινωνικό πόρο.

Η ομάδα πολιτών διεκδικεί την άμεση απομάκρυνση των καταπατητών, την προστασία της καμμένης περιοχής, την φυσική αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς, όπως προβλέπει η ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, την απόδοση των καταπατημένων εκτάσεων στον υγρότοπο, τη διενέργεια

συστηματικών ελέγχων με δημιουργία παρατηρητηρίου της ρύπανσης των νερών, τη δημιουργία ενός δημόσιου προγράμματος διαχείρισης του βιότοπου, την εγκατάσταση παρατηρητηρίων για τα πουλιά, τη μελέτη της χλωρίδας και της πανίδας, την προώθηση του ήπιου φυσιολατρικού τουρισμού, της παράκτιας αλιείας.

▪ **ΒΟΛΟΣ:**

Τον αγώνα τους για την προστασία του νερού από τη ρύπανση συνεχίζουν και οι κάτοικοι του Βόλου, όπου φέτος συγκροτήθηκε η *Συμμαχία για το Νερό*. Η *Συμμαχία για το Νερό*, η οποία αντιστέκεται σθεναρά στη χλωρίωση των πηγαίων νερών στα χωριά του Πηλίου, αγωνίζεται με στόχο την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και του νερού ως κοινωνικό και δημόσιο αγαθό.

Για την έξαρση του φυτοπλαγκτόν, η οποία παρατηρήθηκε φέτος στις ακτές του Παγασητικού κόλπου, θεωρεί ότι απαιτείται η έγκυρη και επιστημονική μελέτη του φαινομένου έτσι ώστε να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές αιτίες που το προκαλούν. Την ίδια ώρα καθολικό αίτημα της κοινωνίας είναι από τη μια η λειτουργία του Βιολογικού Καθαρισμού στο μέγιστο βαθμό και από την άλλη η προστασία της θάλασσας από κάθε είδους ρύπανση (βιομηχανικά λύματα, κοκ).

▪ **ΘΑΣΟΣ:**

Προβλήματα με την υδροδότηση της αντιμετωπίζει αυτό το καλοκαίρι η θάσος. Σε ανακοίνωση της με ημερομηνία 26 Ιουλίου, η ανοιχτή επιτροπή θάσος νερό SOS σημειώνει:

«Οι διακοπές υδροδότησης στη θάσο δεν οφείλονται σε ανομβρία. Όπως τονίζουν όλοι οι ειδικοί επιστήμονες έχουμε υπερεπαρκείς βροχές, ενώ και το έδαφος του νησιού μας είναι ιδανικό για να συγκρατεί το νερό, χάρη στη σύσταση και τη διαμόρφωσή του. Η λειψυδρία οφείλεται στην ανορθολογική διαχείριση του υπεράφθονου φυσικού νερού από τη ΔΕΥΑΘ. Είτε αυτή οφείλεται σε ανικανότητα είτε σε ανομολόγητα σχέδια, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Το νησί μας καίγεται. Οι ζωές μας βλάπτονται. Η δημόσια

υγεία κινδυνεύει. Οι επιχειρήσεις μας ζημιώνονται. Μπορούμε και πρέπει να τα σταματήσουμε όλα αυτά. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας και στα παιδιά μας.

Δυστυχώς, τα προβλήματα αυτά απαξιώνουν τον δημόσιο χαρακτήρα της ΔΕΥΑΘ προετοιμάζοντας το έδαφος για την ιδιωτικοποίησή της. Σε όλες τις χώρες που έπεσαν στα νύχια των πολυεθνικών, οι ιδιωτικοποιήσεις ξεκίνησαν με τέτοιες διακοπές και υποβάθμιση της ποιότητας του νερού. Έτσι ο κόσμος, που αγνοεί τον πραγματικό υπαίτιο, εξεγείρεται ενάντια στη δημόσια ύδρευση, ελπίζοντας ότι κάποια πολυεθνική-επενδυτής θα φέρει βελτιώσεις. Αυτό όμως που έγινε παντού όπου προχώρησε η ιδιωτικοποίηση, ήταν η πολυεθνική να αρπάξει τις υποδομές, να πολλαπλασιάσει την τιμή του νερού για να αυξήσει τα κέρδη της και να χειροτερέψει δραματικά τις παροχές για να μειώσει τα έξοδά της».

Η επιτροπή διοργανώνει συναυλία με τη συμμετοχή του Αργύρη Μπακιρτζή, την Παρασκευή 4 Αυγούστου, στις Αποθήκες του Μεταλλευτικού Συγκροτήματος θάσου (Παλατάκι) Λιμεναρίων.

▪ ΣΚΙΟΥΡΙΕΣ:

Το νερό βρίσκεται στο επίκεντρο του αγώνα και στην κατεχόμενη ΒΑ Χαλκιδική, όπου αυτές τις ημέρες στη Μεγάλη Παναγιά διοργανώνεται δεκαήμερο αγώνα με εκδηλώσεις, συζητήσεις και δράσεις στο βουνό το οποίο προορίζεται να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της Ελντοράντο Γκολντ και της ανεξέλεγκτης μεταλλευτικής δραστηριότητας. Όπως τονίζουν οι κάτοικοι της περιοχής οι υδατικοί πόροι της ΒΑ Χαλκιδικής αφήνονται στο έλεος της εταιρείας Ελληνικός Χρυσός, το επενδυτικό σχέδιο της οποίας προβλέπει μαζικές αποστραγγίσεις και υποβάθμιση της ποιότητάς τους καθώς το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κεντρικής Μακεδονίας που εγκρίθηκε το 2014, δεν είχε στόχο την προστασία των νερών της περιοχής αλλά την προστασία των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και του εγκεκριμένου Επενδυτικού Σχεδίου της Ελληνικός Χρυσός.

▪ ΑΧΕΛΩΟΣ :

Ολοκληρώνουμε το οδοιπορικό μας με τη μάχη – σύμβολο του οικολογικού κινήματος, μια μάχη που αφορά την υπεράσπιση του φυσικού περιβάλλοντος των κοινών αγαθών από τη λεηλασία της «ανάπτυξης», ό,τι προσωπείο κι αν φοράει αυτή. Πρόκειται φυσικά για την εκτροπή του Αχελώου, σχέδιο το οποίο δεν εγκαταλείπεται από τη στιγμή που το υπουργείο περιβάλλοντος, και προσωπικά ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος Σωκράτης Φάμελλος, προωθούν τη λειτουργία του μεγάλου υδροηλεκτρικού φράγματος στη Μεσοχώρα, που αποτελεί έργο κεφαλής στο σχέδιο της εκτροπής.

Το μέτωπο κατά του φράγματος μεγαλώνει με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο με διαδήλωση στη Μεσοχώρα την Κυριακή 13 Αυγούστου, ενώ τις προηγούμενες ημέρες διοργανώνονται δραστηριότητες από τους κατοίκους του χωριού, την αυτόνομη συνάντηση αγώνα και το πανελλαδικό δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS».

Σε ανακοίνωση του το δίκτυο επισημαίνει «το κράτος και η ΔΕΗ αντιμετωπίζουν το ποτάμι, τα νερά και, γενικότερα, τους φυσικούς πόρους, σαν αντικείμενο εκμετάλλευσης και σαν μέσο για να αντληθούν υλικοί πόροι. Ανοίγουν διάπλατα τον δρόμο στην ιδιωτικοποίηση των νερών και της ενέργειας. Δεν νοιάζονται για το αν και το νέο τους σχέδιο θα συνεχίσει να έχει τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αν θα οδηγήσει στον αφανισμό της Μεσοχώρας». Καταλήγοντας απαιτεί την οριστική ακύρωση του σχεδίου εκτροπής και το γκρέμισμα του φράγματος Μεσοχώρας.

***Το οδοιπορικό μεταδόθηκε ραδιοφωνικά τη Δευτέρα 31 Ιουλίου στην αυτοδιαχειριζόμενη εκπομπή «Πάγιες και διαρκείς ανάγκες στην ΕΡΤ Χανίων». Το ηχητικό της εκπομπής εδώ:**

Φαρενάιτ 451: Τα Βιβλία Δίχως Αναγνώστες

Αλέξανδρος Σχισμένος

Όταν ο Ray Bradbury έφυγε από τη ζωή σε βαθιά γεράματα το 2012, η θέση του στην ιστορία της λογοτεχνίας, αλλά και του κινηματογράφου[1], είχε εδραιωθεί πάνω σε μία διαβόητη δυστοπική αφήγηση με τον τίτλο 'Fahrenheit 451', ένα βιβλίο για το τέλος των βιβλίων, που εκδόθηκε το 1953 και έγινε κατευθείαν πασίγνωστο. Ας δούμε λίγο αυτούς τους αριθμητικούς δείκτες:

Φαρενάιτ 451, όπως δηλώνει ήδη ο υπότιτλος του βιβλίου είναι η «θερμοκρασία στην οποία το βιβλίο αναφλέγεται και καίγεται». Είναι αριθμός συμβολικός και όχι ακριβής, φυσικά, αφού η θερμοκρασία εξαρτάται από το είδος του χαρτιού και τη μέθοδο τυπώματος του βιβλίου, αλλά αυτό δεν έχει καμία σημασία παρά μόνο ως κενή ακριβολογία. Αυτό που έχει σημασία είναι ακριβώς το γεγονός ότι τα βιβλία καίγονται και καίγονταν και θα καίγονται, μία πραγματικότητα που συγκλόνισε τον νεαρό Ray, όταν έμαθε για την πυρπόληση της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας. «Έκλαψε, όταν έμαθε, σε ηλικία 9 ετών, ότι η αρχαία βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είχε καεί», γράφει ο μελετητής της αμερικάνικης λογοτεχνίας John Cusatis[2].

Αυτή η ανεπίστρεπτη απώλεια της ιστορικής μνήμης και της πολιτισμικής δημιουργίας της εγγράμματης ανθρωπότητας, το αναπόφευκτο τέλος του γραπτού λόγου στην πυρά, δεν είναι φυσικό γεγονός, όπως είναι η φυσική φθορά που κάνει το χαρτί να κιτρινίζει σαν ήλιος, εκπυρώνοντας, δίχως να αφανίζει τις λέξεις και διατηρεί, σε αρχαία παλίμψηστα και παπύρους της Βύβλου τα ίχνη των φαντασιακών σημασιών μπροστά στην επερχόμενη σιωπή του παρελθόντος. Η πυρά, αντιθέτως, καταργεί τη χρονικότητα, τη διάρκεια του γραπτού κειμένου και αντιστρέφει τη βεβαιότητα ενός Derrida, πως η γραπτή έκφραση

διατηρείται «παρά την πλήρη απουσία του υποκειμένου και πέρα από τον θάνατό του»[3]. Το κάψιμο ενός βιβλίου, αυτό που δηλώνεται συμβολικά από την αριθμητική έκφραση «Φάρενάιτ 451» είναι ιστορικό γεγονός, γεγονός που έχει την αρχή του στη δράση των ανθρώπων, δηλαδή **πολιτικό γεγονός**.

Ας πάμε στο 1953, τη χρονιά που εκδόθηκε το βιβλίο. Ως δήλωση έτους, ο αριθμός δεν παραπέμπει σε ένα αφηρημένο συμβολισμό ενός τύπου ιστορικής και πολιτικής πράξης, αλλά σε πλέγματα ιστορικών και πολιτικών πράξεων, σε ιστορικές πραγματώσεις του αφηρημένου συμβολισμού.

Μετά από την πυρπόληση της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας από τον Καίσαρα και από τον Χαλίφη, μετά τις πυρές των απαγορευμένων βιβλίων της Ιεράς Εξέτασης και ακόμη και μετά την ενηλικίωση του ίδιου του Bradbury, ήρθαν οι δημόσιες «γιορτές» καύσης βιβλίων των Ναζί και οι διώξεις συγγραφέων και ποιητών από τον Στάλιν. Τον Οκτώβριο του 1953, όταν βγήκε το βιβλίο, οι Ναζί είχαν μόλις ηττηθεί ενώ ο Στάλιν είχε πριν λίγους μήνες πεθάνει, η εργατική εξέγερση της 17^{ης} Ιούνη στην Ανατολική Γερμανία είχε καταπνιγεί και στις Η.Π.Α. η μελανή οπή του πογκρόμ που εξαπέλυσε ο γερουσιαστής ΜακΚάρθου κατάπινε κάθε δημόσια φωνή. Ο Bradbury λοιπόν δεν χρειαζόταν να ταξιδέψει με τα φτερά της φαντασίας στο αρχαίο λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Η θερμοκρασία που επέλεξε για τίτλο και δηλώνει την καύση του βιβλίου, την καταστροφή της ιστορικής μνήμης και της ανθρώπινης δημιουργίας ως πολιτική πράξη, το Φάρενάιτ 451, ήταν η θερμοκρασία της εποχής του, του σκοτεινού 20^{ου} αιώνα.

Ας δούμε πολύ σύντομα το πανόραμα της επερχόμενης δυστοπίας που περιγράφεται στις σελίδες του βιβλίου. Ο Bradbury μας παρουσιάζει μία κοινωνία όπου ΟΛΑ τα βιβλία είναι απαγορευμένα, και τεράστιες οθόνες τηλεόρασης, διαρκώς ανοιχτές, καταλαμβάνουν τους τοίχους των σπιτιών και τη φαντασία των υπηκόων. Σε αυτή την κοινωνία η ιστορική ακολουθία των καταλόγων των απαγορευμένων βιβλίων έχει πλέον περαιωθεί, έχει ολοκληρωθεί και στρατιές 'πυρανθρώπων' (ο

Bradbury παίζει με την κυριολεκτική σημασία της αγγλικής λέξης fireman που σημαίνει 'πυροσβέστης', μα στην ελληνική το λογοπαίγνιο χάνεται), εκπαιδευμένοι και στρατολογημένοι από το Κράτος (με Κ κεφαλαίο) καταστρέφουν τα τελευταία εναπομείναντα σε κρύπτες βιβλία. Ένα τέτοιο βιβλίο βρίσκει ο ήρωας του βιβλίου, ο εκπαιδευμένος κρατικός καταστροφέας βιβλίων Μόνταγκ, αλλά αντί να το καταστρέψει, το διαβάζει. Και η ζωή του αλλάζει.

Η ανάγνωση του βιβλίου, η πράξη της ανάγνωσης αποκαλύπτει στον Μόνταγκ τις δυνατότητες ενός εσωτερικού διαλόγου και τον απέραντο εσωτερικό ορίζοντα, του αποκαλύπτει το εσωτερικό βάθος της υποκειμενικότητάς του, τη σκέψη που αναδύεται μέσα στη σιωπή και παρά τη σιωπή αναδημιουργεί, αναδιπλασιάζει και πολλαπλασιάζει τον εαυτό της και τους φαντασιακούς της τόπους. Η ανάγνωση ενός βιβλίου κάνει τον Μόνταγκ να εξεγερθεί συνειδησιακά, να μην χωράει στην επιφάνεια της οθόνης, να αρνείται την κενή ψυχαγωγία και τη χαυνωτική ηδονή του θεάματος. Επίσης, συναντά μία ακόμη αναγνώστρια (πράγμα που σε αυτή την κοινωνία είναι ανατρεπτικός πολιτικός χαρακτηρισμός) και γνωρίζει, με ανοιχτό πλέον τον εσωτερικό ορίζοντα της συνείδησής του, τον έρωτα για τον άλλο, τον πόθο υπέρβασης του εαυτού. Από διώκτης, γίνεται διωκόμενος, από φρουρός γίνεται παρίας και οι συνάδελφοί του στρέφονται, με το διαχρονικό μένος των οργάνων της τάξης για όσους αυτομολούν, εναντίον του σε ένα ανθρωποκυνηγητό.

Ενώ κάθε ελπίδα μοιάζει να έχει χαθεί, ο Bradbury μας αφήνει στο τέλος μία μικρή διέξοδο. Κυνηγημένος ο Μόνταγκ και αφού έχει καταστρέψει το βιβλίο που τον μάγεψε για να χάσουν οι διώκτες του τα ίχνη του, συναντά έξω από τα όρια της πόλης, στην ύπαιθρο, εκτός κοινωνίας, στη φύση, μία άλλη ομάδα ανθρώπων. Μία ομάδα που προσπαθεί να αντισταθεί στην καταστροφή της μνήμης, μία ομάδα διάσωσης του παρελθόντος που αγαπά τα βιβλία και ο Μόνταγκ ενώνεται μαζί τους.

Σώθηκε λοιπόν η ανάγνωση; Δυστυχώς όχι. **Η διάσωση του παρελθόντος, η διατήρηση της ιστορικής μνήμης, αν δεν υπάρχει**

ο δημόσιος χώρος του αναστοχασμού, της κριτικής και της αναζωογόνησης της ιστορικής μνήμης, μπορεί να γίνει καθήλωση. Ας δούμε πώς περιγράφουν οι άνθρωποι των βιβλίων την κοινότητά τους: «Και είμαστε επίσης εμπρηστές βιβλίων. Διαβάσαμε τα βιβλία και ύστερα τα κάψαμε από φόβο μήπως και τα βρουν. Τα μικροφίλμ δεν μας βοηθούσαν· ταξιδεύαμε συνεχώς, δεν θα θέλαμε να θάβουμε τα μικροφίλμ και να επιστρέφουμε αργότερα. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να τα ανακαλύψουν. Είναι προτιμότερο να τα φυλάμε μέσα στα κεφάλια μας, όπου κανείς δεν μπορεί να τα δει ούτε να υποψιαστεί την ύπαρξή τους. Είμαστε όλοι αποσπάσματα ή και μεγάλα κομμάτια Ιστορίας, Λογοτεχνίας και Διεθνούς Δικαίου· ο Μπάυρον, ο Τομ Παϊν, ο Μακιαβέλι, ο Χριστός, οι πάντες εδώ. Και η ώρα είναι περασμένη. Και ο πόλεμος όπου να 'ναι αρχίζει[4]».

Οι άνθρωποι-βιβλία δεν είναι αναγνώστες, είναι ζωντανά βιβλία. Αλλά εδώ επανέρχονται οι ενστάσεις που διατύπωσε ο Πλάτων ενάντια στον γραπτό λόγο, ότι τα γραπτά κείμενα δεν σου απαντούν. Παρομοίως και τα ζωντανά βιβλία, δεν απαντούν, απλώς διατηρούν, επαναλαμβάνουν, αφηγούνται το ήδη γραμμένο. Το υποκείμενο που έγινε βιβλίο δεν είναι ο αναγνώστης, είναι το βιβλίο.

Μέσα στην αναγκαία ταύτιση, στη διαρκή απομνημόνευση και επανάληψη των διασωθέντων ήδη γραμμένων κειμένων έχει χαθεί η απόσταση ανάμεσα στον αναγνώστη και το κείμενο, η απόσταση και η γέφυρα που ορίζουν τον τόπο της ερμηνείας, τον τόπο της φαντασιακής ανάπλασης του νοήματος, τον τόπο της κριτικής ανάγνωσης και της επερχόμενης δημιουργίας. Χωρίς αυτόν τον τόπο, τα βιβλία μένουν στέρφα, ανίκανα να γεννήσουν νέα νοήματα, ανίκανα να βρουν αναγνώστες. Και ο συγγραφέας το γνωρίζει αυτό, ο άνθρωπος-βιβλίο το παραδέχεται: «Το μόνο που θέλουμε είναι να διατηρήσουμε άθικτη τη γνώση που πιστεύουμε ότι χρειαζόμαστε. Προς το παρόν, δεν έχουμε σκοπό να ερεθίσουμε ούτε να εξοργίσουμε κανέναν[5]», καθώς οι άνθρωποι-βιβλία δεν δημιουργούν πραγματικά κοινότητα, αλλά βιβλιοθήκη.

Ο Bradbury μας λέει λοιπόν ότι μπορεί να καταστραφεί μαζί με

το βιβλίο και την ιστορική μνήμη που αυτό περιέχει και η ίδια η ανάγνωση, ο τόπος της κριτικής σκέψης, και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο πεδίο. Αλλά μας λέει και κάτι παραπάνω: ότι αυτή η καταστροφή είναι πολιτική πράξη και ότι το ατομικό δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει, αν καταστραφεί το κοινωνικό. Ούτε αρκεί το ατομικό για να ανασυστήσει το κοινωνικό δίχως το δημόσιο, αφού η κοινότητα-βιβλιοθήκη δεν περιέχει ελεύθερο δημόσιο χώρο. Η διέξοδος λοιπόν προσφέρεται στις ενδεχόμενες μέλλουσες γενιές, αυτές που, αφού ακούσουν τα παλαιά βιβλία, ίσως τα κρίνουν, ίσως τα αμφισβητήσουν, ίσως εν τέλει, γράψουν τα δικά τους και δημιουργήσουν τον ελεύθερο δημόσιο χώρο της συζήτησης. Μόνο έτσι μπορεί να σωθεί το παρελθόν, όταν μεταβολίζεται ως παρόν στη πράξη της ελευθερίας που δημιουργεί το μέλλον.

Λίγο πριν πεθάνει και ενώ είχε αρχίσει να εκθέτει διάφορες περίεργες συνωμοσιολογικές απόψεις, ο Bradbury δήλωσε πως το βιβλίο του έχει λιγότερη σχέση με τον πολιτικό ολοκληρωτισμό, από όσο έχει με την κυριαρχία της *τηλεόρασης*. Αυτή η κυριαρχία καταστρέφει και την ιστορική μνήμη και την ανάγνωση, όχι μέσω της πολιτικής καύσης, αλλά μέσω του κατατεμαχισμού και του πληθωρισμού, προσφέροντας, αντί για γεγονότα, θραύσματα πληροφοριών ή *γεγονοτοειδή* (factoids): «Η τηλεόραση σου δίνει τις ημερομηνίες του Ναπολέοντα, αλλά όχι το ποιος ήταν» δήλωσε και επέμεινε πως «σε πνίγουν με τόσες πληροφορίες, που αισθάνεσαι φουσκωμένος[6]».

Το 2017, καθιερώθηκαν στο κοινωνικό φαντασιακό και μέσω του Διαδικτύου οι έννοιες fake-news και post-truth, ψευδοειδήσεις και μετα-αλήθεια, ως ισχυρά πολιτικά εργαλεία, ικανά να διαμορφώνουν την κοινωνική πραγματικότητα. Το Διαδίκτυο βέβαια δεν είναι τηλεόραση, φέρει νέες προβληματικές. Διαβάζοντας το Φαρενάιτ 451 είναι ευκαιρία να αναρωτηθούμε ποια είναι η θερμοκρασία της δικής μας εποχής.

Παρακάμπτοντας βέβαια το ερώτημα, ποιος άνθρωπος θα αφιέρωνε τη ζωή και τη μνήμη του για να διασώσει κείμενα του Διεθνούς Δικαίου;

Σημειώσεις:

[1] Το 1966 το Fahrenheit 451 έγινε ταινία από τον Φρανσουά Τρυφώ.

[2] Cusatis, John (2010). Research Guide to American Literature: Postwar Literature 1945–1970. Facts on File Library of American Literature. 6, εκδ. Infobase Publishing, Ν. Υόρκη.

[3] Derrida, Jacques (1967) Περί Γραμματολογίας, εκδ. Γνώση, 1990, Αθήνα.

[4] Από το Φαρενάιτ 451, όπως παρατίθεται στον τόμο Περί βιβλιοθηκών, εκδ. Άγρα, Αθήνα 2009, σσ. 180-181.

[5] Ο.π.

[6]

<https://www.laweekly.com/news/ray-bradbury-fahrenheit-451-misinterpreted-2149125>

«Χρυσές» Ευκαιρίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα Χρόνια των Μνημονίων (Α' Μέρος)

Μάκης Γεφυρόπουλος

Είσαι νέος, ωραίος αλλά έχεις ένα ελάττωμα, να μην εργάζεσαι;
Είσαι μεστωμένος, γεμάτος εμπειρίες αλλά έχεις την οικογένεια
να σου πρήζει τα ούμπαλα που κάθεσαι αραχτός στην πολυθρόνα
χωρίς να αναζητείς τη χαμένη σου θέση στην αγορά εργασίας;
Έχεις βαρεθεί τις πολιτικές δημαγωγικές υποσχέσεις βοήθειας;
Δεν έχεις μάρμπα Υπουργό ή δεν θέλεις να φιλήσεις τις
κατουρημένες φανφαρώδεις συγγενικές ποδιές εν ώρα ανάγκης;

Διαθέτεις πτυχία επί πτυχίων και ικανότητες που πνίγονται στα λιμνάζοντα ποτάμια των οικονομικών μέτρων στο όνομα της «βελτίωσης» της ζωής σου; Αισθάνεσαι μελαγχολία για το παρόν και κυρίως για το μέλλον σου; Κούλαρε φίλε μου, να είσαι αισιόδοξος καθώς χρυσές ευκαιρίες υπάρχουν και σε περιμένουν να τις ξετρυπώσεις κάτω από τους σκονισμένους ογκωδέστατους τόμους των μνημονίων, έτοιμες να σε απορροφήσουν μαζί με τα ταλέντα σου, εκτοξεύοντάς σε στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, ενώ παράλληλα μπορούν να σε καταστήσουν λαοφιλή.

Τι άλλο θες; Πάμε να δούμε τα κυριότερα προσοδοφόρα επαγγέλματα.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΛΕΤΩΝ. Ως «μαύρο κοράκι» δεν θα ιδρώνει το αυτί σου για το πώς θα τα βγάζεις πέρα στην καθημερινότητα σου. Η δουλειά μόνιμη, το φορτίο μεγάλο δεν θα σε αφήσουν λεπτό να ξαποστάσεις. Και αυτό γιατί οι άνθρωποι δεν θα πάψουν να πεθαίνουν, είναι η άτιμη η μοίρα τους. Ανεξαρτήτως κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, ενώ μάλιστα σε περιόδους πολέμων, λιμών, πανδημιών ή απλά στοχευμένων οικονομικών δολοφονικών μεθοδεύσεων, οι ρυθμοί εύρεσης της πελατείας σου θα αυξηθούν με εσένα να κάνεις high five με τον Χάρο. Ο Χάρος δεν μένει άνεργος, γι' αυτό το μόνο ουσιαστικό προσόν που χρειάζεσαι είναι να μην ξερνάς στην όψη του πτώματος. Το χρήμα θέλει γερό στομάχι αγαπητέ μου και άλλωστε εσύ θα είσαι ένας ιδιαίτερος καλλιτέχνης, μιας και θα καλλωπίζεις τους άτυχους πελάτες σου παραδίδοντάς τους στην αποχαιρετιστήρια μακάβρια οικογενειακή έκθεση μοιρολογιού.

ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΕΦΑΛΩΝ. Ως ελεγκτής σε ΜΜΜ ή φοροεισπράκτορας θα κυνηγάς κόσμο και κοσμάκη, λιώνοντας σόλες παπουτσιών, στοχεύοντας σε «ακάλυπτους» που θεωρούν τον εαυτό τους εξυπνότερο από σένα και το τρανό Κράτος. Ενίοτε χρησιμοποιείς την εξουσία σου όπως δεν κάνεις με το πουλί σου, για να στριμώξεις παραβάτες, κάνοντας απλά τη δουλειά σου χωρίς να ακούς μα και σου, φτηνές δικαιολογίες περί ανεργίας ή πρόσκαιρης αδυναμίας τέλεσης των καθηκόντων ενός νοικοκύρη πολίτη. Και αν πηδάει κανένας μαθητής από λεωφορεία

τρομαγμένος, δικό του πρόβλημα, σάμπως το δικό σου κεφάλι θα σπάσει; Χρειάζεσαι υπομονή και ευελιξία για να μην σε πιάνουν κορόιδο οι αχρείοι στόχοι σου. Αν συλλέγεις τα χρέη στην ώρα τους, τότε έχεις πιθανότητες να ριζώσεις στον κρατικό μηχανισμό, άρα να γεμίσουν οι τσέπες σου εκτός από ψιλά και με χαρτονομίσματα κύρους. Η είσπραξη φόρων ανέκαθεν αποτελούσε συνυφασμένο λειτουργικά δομικό στοιχείο εδραίωσης της Εξουσίας. Να είσαι πονηρός, ξύπνιος. Κατεργαριές στον κατεργάρη δεν κάνουν.

ΤΡΑΠΕΖΟΤΟΚΟΓΛΥΦΟΣ. Δεν είσαι της γυμναστικής; Προτιμάς τη γαλήνια δουλειά των γκισέ; Είσαι γεννημένος γραφειοκράτης με έφεση στα οικονομικά; Τότε γιατί δεν δοκιμάζεις την τύχη σου σε μία τράπεζα; Θα αποκτήσεις κύρος, όντας ένας οικονομικός μύστης, όλοι θα ζητούν εναγωνίως τις συμβουλές σου στα πιθανά ανοίγματα τους. Θα δίνεις δάνεια αβέρτα για να βοηθήσεις τον κόσμο να ζήσει το όνειρο της άνετης και χλιδάτης ζωάρας. Ονειροδάνεια που εύκολα θα μετατραπούν σε εφιάλτες προς όφελος σου. Πονόψυχος μέχρι ενός σημείου, θα χύνεις κροκοδείλια δάκρυα στα προβλήματα των πελατών σου, μα θα βιάζεσαι να τελειώνεις για να τους πάρεις τα περιουσιακά τους κινητά και ακίνητα συμπεριλαμβανομένων και των τρύπιων σώβρακων, σε περίπτωση που έχουν φεσώσει και τον μπακάλη της γειτονιάς. Θα ελέγχεις την πολιτική και κοινωνική δομή του τόπου σου καθώς σχεδόν τίποτα δεν θα μπορεί να προχωρήσει χωρίς την έγκρισή σου.

Παίζοντας με τους αριθμούς θα έχεις την ικανότητα ως άλλος μάγος να εμφανίζεις από το καπέλο σου επενδυτικά δάνεια με άκρως ευνοϊκούς όρους για φίλους επιχειρηματίες, βοηθώντας τους να βοηθήσουν στην οικονομική γιγάντωση της τσέπης τους. Μαζί τους θα βιώσεις την μοναδική εμπειρία να γίνεις και εσύ ένας πρώτης τάξεως businessman και αν καμιά φορά το καράβι βρει ξέρα και κινδυνεύσει με βύθιση, ρίξε μία πτώχευση σώζοντας τον εαυτό και τους φίλους σου, στέλνοντας στον πάτο της οικονομικής καταστροφής τους «μεγαλοκαταθέτες» μίας ολάκερης κοπιαστικής ζωής των μερικών εκατοντάδων ευρώ.

Προβάλλεις σθεναρή αντίσταση, λέγοντάς μου ότι δεν υπάρχουν δάνεια και δεν κινείται τίποτα; Σταμάτα να κλαψουρίζεις και κάνε υπομονή. Όσο περιμένεις την ανάσταση του ελληνικού ξενοκίνητου κεφαλαίου μπορείς να ακονίσεις το οικονομικό σου δαιμόνιο ως ενεχυροδανειστής συγκεντρώνοντας του κοσμάκη τα καλούδια, μεταξύ των οποίων και συλλεκτικές χρυσές κουφάλες ηλικιωμένων. Άλλωστε η μικρή κουφάλα θα πηγαίνει γάντι στη μεγαλύτερη Κουφάλα.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΣΤΡΑΤΟΣ-ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ. Αχ, αυτοί οι ένστολοι, πάντοτε περιζήτητοι. Ο κρυφός πόθος των μανάδων για τους γιους τους, η ονειρώξη των νοικοκυραίων. Η κρυφή ερωτική φαντασίωση χιλιάδων ατόμων του αντίθετου φύλου. Ανέκαθεν με πρωταγωνιστικό ρόλο στο ρου της ιστορίας, με σταθερά καλούς μισθούς, με πιθανότητες εμπλοκής στον πολιτικό κόσμο, μέσω δικτατορικών αγημάτων. Απαράβατες προϋποθέσεις πρόσληψης, να διατηρείς την έννομη τάξη ακόμη και όταν δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας, ακόμη διάολε και στον διαπροσωπικό σου περίγυρο. Να μην κλείνεις τα μάτια στη βία, καθώς εσύ είσαι η θεσμοθετημένη έκφραση της κρατικής και όχι μόνο βίας. Πρέπει να είσαι ετοιμοπόλεμος να καταστείλεις πορείες, απεργίες και άλλες φλώρικες ανθρωπιστικές δράσεις. Να ρίχνεις ληγμένα χημικά για να μην πάνε και χαμένα, να ανοίγεις κεφάλια αιμοβόρων νέων, αδίστακτων γέρων, σατανικών γυναικόπαιδων με τις ασπίδες και τα γκλομπ σου. Τα αφεντικά σου ήλιοι και θεοί σου.

Επίσης ως άλλο φίδι, μπορείς να συμμετάσχεις σε «νομότυπα» κυκλώματα διαφθοράς, να γαβγίζεις για τα μάτια του κόσμου μπροστά στα αφεντικά σου και να δαγκώνεις τους πισινούς των εχθρών τους, λιανίζοντας τους κυριολεκτικά. Μπορείς να «σκουπίζεις» περιοχές μαζεύοντας μετανάστες, επαίτες, μα συνάμα να κάθεται σούζα στην θέα της «αρχαιοελληνικής» σβάστικας. Μπορείς επίσης να στιγματίζεις ανθρώπους, φυλακίζοντας ζωές πίσω από τα κάγκελα, εξαιτίας φυτευτών στοιχειοθετημένων ερευνών. Αν φοράς χακί ρίχνεις και καμία πολεμική εκδρομή έξω από τα στενά σύνορα της χώρας σώζοντας μας από τους οχτρούς, ενώ στο εσωτερικό χτίζεις δικτατορίες με

χουντικά ξενόφερτα οικοδομικά υλικά. Ως κρανοφόρος ένστολος το μέλλον σου προβλέπεται λαμπρό, μα για την αγάπη του κόσμου και την αποδοχή που θα τύχεις δεν σου βάζω το χέρι στη φωτιά (εξαιρούνται οι ακροδεξιοί και στρατόκαυλοι).

REALITY (TV) SHOWS. Τα υπερθεάματα πολιτισμού και ποιοτικής αναβάθμισης του ελεύθερου χρόνου, έχουν επιστρέψει με τα μπούνια, δείχνοντας ότι το μέλλον ανήκει στο παρελθόν και η δόξα του σήμερα δεν είναι άλλη από την επιτυχία του χθες. Δεν γουστάρεις να περιμένεις με τις ώρες στην ουρά του ΟΑΕΔ ή να στέλνεις χιλιάδες βιογραφικά που θα μείνουν εσαεί αναπάντητα; Ε, τι κάθεται; Γίνε παίκτης σε reality. Δήλωσε γρήγορα συμμετοχή σε παιχνίδια μουσικοχορευτικά, επιβίωσης, μαγειρικής, υποκριτικής, ανάδειξης ταλέντων και γίνε εσύ ο επόμενος διαγαλαξιακός τηλεοπτικός αστέρας της ελληνικής σκηνής. Μέχρι τον επόμενο φυσικά, μην είσαι μονοφαγός. Δεν χρειάζεται να διαθέτεις υπέρ του δέοντος τάλαντο, αρκεί να «γράφεις» στην κάμερα, να τα λες καλά, να τσαλακώνεσαι, να τσακώνεσαι βρίζοντας τους συνομιλητές σου ή απλά να το παίζεις τρελός. Άλλωστε και η ίδια η ζωή μία τρέλα δεν είναι; Βέβαια ο ανταγωνισμός θα είναι μεγάλος, καθώς σημαντική μερίδα των σύγχρονων απογόνων του Πλάτωνα, ονειρεύονται να γίνουν λαϊκοί τραγουδιστές, ηθοποιοί ή αθλητές. Μην κλώνεις όμως, αν δεν φείδεσαι προσόντων (πληθωρικό μπούστο ή να είσαι «φέτες»), ο δρόμος της ελληνικής show biz είναι ορθάνοικτος. Και πού ξέρεις ίσως σε καμαρώσουμε και στο Hollywood.

MME. Ονειρεύεσαι καριέρα στο μιντιακό star system; Φοβάσαι ότι θα βρεις τις πόρτες κλειστές και τα σκυλιά της απόρριψης αφημένα; Σκέφτεσαι την αξιοπρέπεια σου ζυγίζοντας τις πιθανότητες να βγεις στο πολυπόθητο, μαγικό γυαλί; Μη διστάζεις, πέσε με τα μούτρα στην τηλεοπτική αστερόσκονη. Μίλα πολύ, συνέχεια, ακατάπαυστα. Σχολίαζε επί παντός επιστητού, τα πάντα όλα. Μην αφήνεις καρφίτσα να πέφτει κάτω ασχολίαστη. Πάρε μέρος σε «κίτρινες» εκπομπές lifestyle, προσποιήσου λίγο τον σοβαροφανή και μπίνγκο! Απογειώθηκες ως έγκυρος τηλεοπτικός δικαστής που δεν ορρωδεί μπροστά σε τίποτα.

Η δεοντολογία είναι για τους ανόητους αφελείς, εσύ μη μασάς. Κουτσομπόλευε ζωές, οικογένειες, μίλα για έρωτες, πάθη και μίση, επινόησε πικάντικες ροζ ιστορίες διασήμων και σπάσε τα μηχανάκια τηλεθέασης. Γίνε τηλεκριτικός σε πάνελ ή χώσου σε κάποια επιτροπή «ειδικών» τηλεοπτικών διαγωνιστικών προγραμμάτων. Μπορείς επίσης να χαμογελάς σαν αγελάδα, να καθαρίζεις σαν να σου καθαρίζουν αυγά στο άκουσμα ενός σεξουαλικού υπονοούμενου ή να είσαι ένας στρυφνός τσαρλατάνος. Να είσαι όσο γίνεται περισσότερο «παρανοϊκός» ακόμα και όταν υποχρεώνεσαι να φοράς το κοστούμι του περισπούδαστου καθηγητή. Μα προς θεού, μην είσαι άχρωμος, άοσμος, απαρατήρητος. Θα επιστρέψεις εκεί που ήσουν, στη λήθη της ανυπαρξίας. Εν ολίγοις κάνε το τίποτα να σημαίνει κάτι, διαφορετικά το τίποτα θα σε κατασπαράξει με τα ακονισμένα και διψασμένα για αίμα δόντια της AGB.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΠΙΚΕΙΤΑΙ...

Δεξιά Ριζοσπαστικοποίηση & Αυταρχικός Νεοφιλελευθερισμός στο Μόρφωμα της ΝΔ

Αντώνης Μπρούμας

Τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα έχουμε μια ριζοσπαστικοποίηση της Δεξιάς. Καθώς η Αριστερά μετατοπίζεται προς το κέντρο, εκσυγχρονίζοντας το κράτος και βαθαίνοντας τη νεοφιλελεύθερη ολοκλήρωση της κοινωνίας, οι εκπρόσωποι της Δεξιάς μετατοπίζονται προς μία ριζοσπαστική εμμονική ρητορική περί αριστερής απειλής, σοβιετίας, κρατισμού, πολέμου κατά των επενδύσεων, κομμουνιστικού κινδύνου, δύο άκρων, Αριστεράς εκτός του δημοκρατικού τόξου, κτλ.

Για τον περισσότερο κόσμο, πλην του σκληρού ακροατηρίου της Δεξιάς, η ριζοσπαστικοποίηση αυτή δεν είναι κατανοητή, γιατί δεν απαντάται στην καθημερινότητά του. Υπάρχουν όμως λόγοι, για τους οποίους ριζοσπαστικοποιείται η Δεξιά. Είναι κατ' αρχάς οι ακόλουθοι:

1. Η πολιτική ως εκλογικό προϊόν στηρίζεται στη διάκριση. Σε μια εποχή προσέγγισης των θέσεων όλων των κομμάτων η ριζοσπαστικοποίηση διακρίνει τη ΝΔ από τον Σύριζα και θωρακίζει την εκλογική βάση της. Συμβαίνει όμως και το αντίθετο. Η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση συσπειρώνει την αποσυσπειρωμένη εκλογική βάση του Σύριζα.

2. Η απαλλοτρίωση από τους δανειστές των κεντρικών πολιτικών αποφάσεων για τη χώρα απαξιώνει τις εγχώριες δυνάμεις αντιπροσώπευσης. Η υπερθεμάτιση σε συγκρουσιακή ρητορική αποπροσανατολίζει από την απαλλοτρίωση της δημοκρατίας, ενώ διατηρεί το ενδιαφέρον κάποιων στο παίγνιο της κεντρικής πολιτικής σκηνής. Η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση ευνοεί έτσι και πάλι τον Σύριζα, εμφανίζοντάς τον σε συγκρουσιακή σχέση με την ΝΔ.

Συνεπώς, η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση επιχειρεί τη διάσωση του προϊόντος «αντιπροσωπευτική πολιτική» από τη γενικευμένη απαξίωσή του από τους βασικούς καταναλωτές του, τους ψηφοφόρους. Τα οφέλη από τη διαρκή καλλιέργεια ενός κλίματος έντασης τα καρπώνεται βραχυπρόθεσμα κυρίως η ΝΔ, χωρίς όμως να αποκόπτει ουσιαστικά τον Σύριζα από το παίγνιο της πολιτικής εξουσίας.

Υπάρχουν όμως και βαθύτεροι λόγοι για την δεξιά ριζοσπαστικοποίηση. Αυτοί λέγονται **αυταρχικός νεοφιλελευθερισμός** και κωδικοποιούνται ως εξής:

3. Η επιβεβαίωση ότι δεν υπάρχει εναλλακτική από έναν από τους παλαιά ποτέ βασικούς εγχώριους αμφισβητίες της στην κεντρική πολιτική σκηνή δίνει την δυνατότητα για μία νεοφιλελεύθερη ηγεμονία ετών. Με τις δυνάμεις, που επιθυμούν την εφαρμογή της

σκληρής εκδοχής της (δανειστές, κεφάλαιο) να υπερτερούν συντριπτικά έναντι της κοινωνίας, ο βασικός εκπρόσωπος της σκληρής εκδοχής (ΝΔ) νιώθει ότι έχει πια χώρο να μετατοπίσει το πλαίσιο, να υπερθεματίσει και να βγει στην επίθεση σε όλα τα μέτωπα, ακόμη και με σχήματα που ξεφεύγουν προφανώς από τον χώρο του κέντρου. Η ηγεμονία, που πρέπει να χτιστεί πάνω στην ήττα, δεν πρέπει να επιδέχεται αμφισβήτησης, ακόμη και κεντρώας, καθώς τα χέρια πρέπει να είναι λυμένα για τομές σε βάθος. Το ακραίο κέντρο βρίσκεται σε πλήρη εκτύλιξη.

4. Από το tea party μέχρι το UKIP η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση αποτελεί μία νέα συνεκτική αφήγηση για το μέλλον. Σύμφωνα με αυτή τα σύγχρονα προβλήματα μπορούν να λυθούν χωρίς να αμφισβητήσουμε το νεοφιλελεύθερο πλαίσιο αλλά, ταυτόχρονα, με την επιστροφή σε ένα πιο ανταγωνιστικό έθνος-κράτος. Στη νέα συνθήκη πρέπει να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί ως έθνος, για να δούμε καλύτερες μέρες. Η εθνικιστική αφήγηση όχι μόνο διατηρεί άθικτη την πηγή των προβλημάτων αλλά επιταχύνει την πορεία των πραγμάτων. Είναι όμως σαφώς πιο ελκυστική από ρητορικής άποψης. Έτσι, στα χνάρια του Trump, ο εγχώριος θαυμαστής του Άδωνις μπορεί να πουλάει έθνος στους φτωχούς ψηφοφόρους του την ίδια ώρα, που τους στερεί την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας. Δομείται έτσι μία ηγεμονία, η οποία στο σύμπλεγμα κεφάλαιο/έθνος/κράτος επενδύει ξανά στις συνεκτικές δυνατότητες της φαντασιακής κοινότητας του έθνους, για να συγκαλύψει τις διαλυτικές για τις ανθρώπινες κοινωνίες αρνητικές εξωτερικότητες της αποχαλίνωσης του κεφαλαίου.

5. Από την αυγή του ο νεοφιλελευθερισμός είναι ένα πολιτικό εγχείρημα ανατροπής των κοινωνικών και δημοκρατικών κατακτήσεων του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. Η πρώτη χρήση του όρου ανάγεται στον οικονομολόγο Alexander Rüstow, ο οποίος το 1938 κάλεσε σε αναβίωση φιλελεύθερων αξιών του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, όπως η ελευθερία της επιχειρηματικότητας. Το «νέο» στον νεοφιλελευθερισμό αφορούσε ήδη από τότε τις νέες σε σχέση με τους προηγούμενους αιώνες κοινωνικές συνθήκες, δηλαδή τις κατακτήσεις των από κάτω σε σχέση με τα συνδικάτα, τα

κοινωνικά και δημοκρατικά δικαιώματα και το κράτος πρόνοιας. Από την εκκίνησή του το νεοφιλελεύθερο εγχείρημα στόχευε στο ξήλωμα των κατακτήσεων αυτών, αντιμετωπίζοντάς τα ως εμπόδια στην αποχαλίνωση της εξουσίας του κεφαλαίου. Σήμερα βρισκόμαστε ήδη σε μία περίοδο, όπου η ασυμβατότητα του νεοφιλελεύθερου εγχειρήματος με στοιχειώδες κατακτήσεις, θεμελιώδη δικαιώματα, ακόμη και αστικά, αλλά και με οποιαδήποτε μορφή δημοκρατικού ελέγχου της κοινωνίας είναι πλέον προφανής. Σε συνθήκες αποικιοκρατίας η εγχώρια δεξιά ριζοσπαστικοποίηση στοχεύει ευθέως στην εγκαθίδρυση ενός τέτοιου αυταρχικού νεοφιλελευθερισμού.

Υπάρχει ένα πρόβλημα με την δεξιά ριζοσπαστικοποίηση. Είναι ένα εγγενώς αντιφατικό εγχείρημα. Η απόκλιση από την πραγματικότητα είναι τόσο χαώδης, ώστε να καθιστά δυσχερή την ηγεμόνευση σε ευρύτερες μάζες του πληθυσμού. Η νεοφιλελεύθερη ηγεμονία βρίσκεται ήδη σε κρίση και τέτοιες προσπάθειες διάσωσης λίγη τύχη έχουν. Ωστόσο, η επιλογή από την εγχώρια ελίτ για την μετατόπιση του πλαισίου της δημόσιας συζήτησης προς τα ακροδεξιά φασιστικοποιεί ομάδες πολιτών και θέτει σε άμυνα τον δημοκρατικό πόλο. Απέναντι σε αυτή την πρακτική δική μας δουλειά είναι η καθημερινή αποδόμηση της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και των ακροδεξιών τζουτζέδων της αλλά και η επιθετική πρόταξη των αξιών και των οραμάτων μας. Δεν πρέπει να αφήνουμε ούτε στιγμή το γάντι να πέσει κάθε φορά που μας το ρίχνει η εγχώρια εξουσιαστική ελίτ και τα γλυφτρόνια της. Στην ριζοσπαστικοποίηση της Δεξιάς να βγούμε στην αντιεξουσιαστική αντεπίθεση.